

מהודות 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני נאונני ההודות והחסידות

♦ ויקשי ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד | לכרו – שלמות העבודה
כשהיא לשם שמים
מילתא דרת"א

יב | הלום ועור הלום
ניצוץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יא | תשוקה ונענועים
לשבת קודש
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חרתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

מכון אור ליישורים

ירושלים - נהריה

דגל מחנה אפרים | כל אחד בכל דור נבחר כפי שרש נשמרתו ומקומו 1
עבודת ישראל | העלאת הנצוצות דיקא ע"י עבודה בעתות הנמוכים 1
מאור ושמש | מדרגת הצדיקים בעת אמירת דברי תורה בהתפשטות הגשמייות 1
אגרא דכלה | צדיקים קרוב לזמננו שיצדו שיחת עופות 1
נעם אלימלך | גם בעת הגלות אפשר לזכות לרוח הקדש 1
קדשת לוי | על ידי יגיעה גדולה בעבודת התפלה מוסרת חמורית האדם 1
פרי הארץ | על ידי שלמות בכל המדות זוכים לךבקות בתפלה 1
אור המאיר | על ידי שהאדם זוכר את הבורא בכל עת זוכה לדבורים קדושים בעת התפלה 1

אוצרות גאוני הדורות
תורת אליהו | הרגשת האחים שיוסף עומד לפניכם 1
שארית יעקב | דרך המלך להטות כלפי חסד 2
שארית שמוחה | העלמת מכירת יוסף מייעקב מפאת הסתלקות השכינה 2
כבוד שמים | ראית יוסף ממסירות נפשם של האחים על בנימין שמכרוהו משום הוצאת דבתם 2
יוסף אברהם | השחרה מקברת בעליה 2
באר שמואל | נחה רוח יעקב עליו מפאת ידיעתו של יוסף שגדלתו באה לו מהקב"ה 2
דבק מאח | לונה אינה מגנה למי שתועה בדרך 2
עלי הדס | הסבות שהתיר ליעקב לחדת למצרים 2
שני לוחות הברית | הכנת חדר בבית לתורה ולתפלה 2
נפש חיים | סלוק הסטרא אחרא מהבית על ידי למוד התורה 2
יסוד ושרש העבודה | אמירת 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה' בקננת הבית 2
הקונטרס היחיילי | סגלת למוד התורה בחננת הבית 2
מעשי צדיקים 2
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה 2
זהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד 2

אוצר פניני החסידות
בית ישראל | הלמוד מיהודה - להתחזק ולא להתנאש מכל הנסיונות והמקשולים א
נחל יצחק | הלמוד מכל מארעות השבטים שאין להתפעל מכל סוגי הנפילות אלא להתחזק באמונה תמימה א
אמרי חיים | התנאים והאמוראים בערו באש התשוקה לקראת השבת הממשקמת ובאה א
נעם שבת | מעשה נשגב על מדרגת צדיקים בהקנה ותשוקה לשבת א
שם משמואל | קבלת השבת בשירות ותשבחות והתלהבות יתרה א
תורת מנחם | הלמוד ממסירות נפשו של יהודה עבור בנימין - כמה על כל אב ואם מישראל למסור נפשם עבור חנוך כל אחד ואחד מילדיהם ב
פתוחי חותם | הקב"ה מצטער בצערם של ישראל ומחכה לגאל אותם ב
אגרא דכלה | יסודות נשגבים בסוד אמירת דברי תורה על ידי הצדיק לאנשי שלומו וחסדו ב
שפע חיים | הצדיקים לא היו נמשכים אחרי דרישות הגוף ג
אור לשמים | הרוצה להכנס בעבודת השם עליו לשבר תאוות הגשמייות ד
דגל מחנה אפרים | התאוות והרהורים זרים הם מדת החסד שנופלה ועל ידי שהאדם מתירא ומתרחק מהם מעלה המדה לשרשה ד
פתוחי חותם | ישראל מבקשים על הגאולה ד
תורה אור | באור ענין יוסף ויהודה בזמן הזה ולעתיד ד
מאור עינים | העצה פיצד להגיע לאהבת הבורא ה
קדשת לוי | למוד קל וחמור מאהבות רעות ה
מאור ושמש | כל מעשי השי"ת הם לטובת בני ישראל ה
נעם אלימלך | הרשות להנות מגשמיית העולם הזה היא אך ורק עבור העלאת הנצוצות ה
עבודת ישראל | כאשר מקנים הגשמייות עם פונה נעלה פועל נחת רוח יותר מבפעלות רוחניות ה
מאור ושמש | ההכנעה מביאה את האדם להתפשט מן הגשמייות ה
אוהב ישראל | על ידי יראה וצמצום מפתח רוממות הבורא זוכים לקבל השפע ה
בת עין | היראה מבטלת כל הדינים וגורמת להמשיך שפע וברכה ה

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

עיצוב ועימוד עלונים: שוקי קנר

נושאים בפרשת ויגש

הלמוד מהפרשה

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

הלמוד מיהודה – להתחזק ולא להתנאש
מכל הנסיונות והמכשולים

פרשתו של יהודא למוד וחזוק ללך עובד השם. להתחזק ולא להתנאש. כל ישראל נקראים על שם יהודא. יהודא היה במצב קשה להאבד משני עולמות ונתחזק בהשם, 'בי אדני' – בי השם פדאיתא בספרים, ובכח הזה נתחזק על כל הנסיונות והמכשולים וכו'.

ומזה למוד וחזוק ללך הדורות, וכתוב 'יהודא גבר באחיו' (ד"ה א' ה ב). וזכה למלכות בית דוד גאלת ישראל העתידה, וכן למד ממנו דוד המלך עליו השלום, כדכתיב 'ותצר לדוד מאד ויתחזק דוד בד' אלוקיו' (שמואל א' ל ו), זה העצה היה לו מיהודא זקנו וכו'.

וזה ענין הרחמים שברך אותו יעקב אבינו, וגם הבטחת השם יתברך ליעקב שהיה מצר לירד למצרים והבטח 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה' (בראשית מו ד) הבטחת השם יתברך להיות עם כל עובדי השם ללך הדורות, ויעלה אותם מכל המצרים (שנת תשכ"ד):

נחל יצחק

רבי יצחק אייזיק מזוטשקא זיע"א

הלמוד מכל מארעות השבטים שאין להתפעל מכל סוגי הנפילות אלא להתחזק באמונה תמימה

כשמתבוננים בפרשיות אלו – כמה מארעות עברו על אבותינו, והחזיקו את עצמם באמונה תמימה בהבורא ברוך הוא וברוך שמו, מזה נלמד שאסור ליהודי להתפעל מכל סוגי נפילות, וחס ושלום לא להשבר מכל זה.

כי תכלית היהודי הוא לתקן תמיד, ולעבד את בוראו בכל מיני מצבים. כי אם השלים את עצמו כבר לא היה חי עוד בעולם הזה, וכשנותנים לו עוד שנים הוא רק על מנת לתקן. ובזמן של נפילה עליו לעבד את בוראו ולתקן במצב זה דיקא, ועליו לקבל רצון הבורא ברוך הוא בהכנעה ובהתבטלות.

ולכן היהודי נקרא על שם אות יו"ד שהיא הקטנה שבכל אותיות הא-ב, כי מהות היהודי הוא מה שמחזיק את עצמו בקטנות. וכשזוכה למדה זו, אז על כל גל וגל שיעבר עליו יכף ראשו בהכנעה ובכטול ויאמין שכל זה הוא תקון לנפשו, כיון שידע שכל עוד שהוא חי בעולם הזה עדין מטל עליו לתקן:

השוקה ונענועים לשבת קדש

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מויז'ניץ זיע"א

התנאים והאמוראים בערו באש השוקה לקראת השבת הממשמשת ובאה

מהרו ועלו אל אבי וגו' (מה ט), מצינו בגמרא (שבת ק"ט) כמה תנאים ואמוראים שכל אחד עשה מה בערב שבת לכבוד שבת, מתריף רישא, מלח שבוטא, רב נחמן מכתף ועייל מכתף ונפיק.

לא היה אפשר לו לישיב בחבוק ידים, אש בער בקרבו, עייל ונפיק עייל ונפיק להכנסת שבת, לא היה עושה שום דבר - כי הפל נעשה, והוא רץ אנא ואנא לזרום לקבל שבת במהירות וזריזות, כמה קדושים מהרו לקבל שבת מבעוד יום.

שבת קדש הוא נחלת יעקב נחלה בלי מצרים שכל דינין מתעברין מנה, והדינים יעברו על המצריים ככתיב 'ונתתי כפרך מצרים' (ישעיה מג א). 'יוסף' הוא ערב שבת קדש, והוא אומר לאחיו מהרו בזריזות ביום ערב שבת קדש ועלו אל אבי יעקב – אל השבת לקבלו במהירות ושמחה (אמרי חיים פרשת ויגש):

בעל האהבת ישראל זיע"א לא היה יכול לשבת במנוחה בערב שבת מחמת השוקה עצומה

כמה פעמים ראיתי את אבי הקדוש זי"ע שפשגהגיע ערב שבת קדש היה ממהר עצמו, ער האט נישט געקענט אן ריען: 'סי קומט אזא גאסט, דער הייליגער שבת' [לא היה יכול למצא מנוח לעצמו: הרי בא אורח נעלה כזה, השבת קדש]. פדאיתא בגמרא (שבת ק"ט) על רב נחמן 'מכתף ועייל מכתף ונפיק'.

לא מפני שהיה לו משהו לעשות, רק לא היה יכול לשבת במנוחה, מפני 'סי' קומט

אזא הייליגער לעכטיגער שבת' מגיע השבת הקדוש והמאיר שפנה]. לא נתן לקבלו סתם בישיבה על הפסא, צריכים לקבלו ולהתכונן אליה עם זמ"ל, א פלעסק, א טענציל [עם זמר, עם פסוק בידים, עם רקידה].

הכנה ושמחה לקראת בוא השבת

יש כאלו שגונגסים לשבת עם מגפים גסים כאלו באים מדיר של בהמות, ללא כל הכנה, ולפעמים הוא נרדם שם... לא כן הדרך, אלא כאמור, נדרש להתחמם כבר מיום ששי ולשמח שבא שבת קדש, 'אני רוצה לקבלה פנים מסבירות' וכו' (באורו של חמה פרשת יתרו תשכ"ח):

נעים שבת

רבי אהרן קאטה זיע"א

מעשה נשגב על מדרגת צדיקים בהכנה ותשוקה לשבת

וספר לי מורי עליו השלום, שזקנו הקדוש זצ"ל נסע לצדיק אחד, ומצא אותו שש ושמח לקראת ביאת שבת, וכמדומה שאמר שהיה מרקד על הרחוב ומטפח בידו ואמר 'אתי שבת מלכא קדישא', וכה פסר בדבקות עצום ונורא.

הגם שהיה נראה בעיני העולם כמו לזר ופשטות, אבל מה היה נחשב כל העולם בעיני הצדיקים הללו כמוץ אשר תדפנו רוח, ושלמה מלכנו אמר 'באהבתה תשגה תמיד', ומי יתן שנוזפה להיות עפר תחת פפות רגליהם לעולם הבא.

מכל זה נקח קצת ראייה לכוון עצמנו כפי שכלנו לקבל שבת מלכתא בהכנה לפי כחנו לעשות עצמו כלי להשראת אור הקדשה העליונה בו:

שם משואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

קבלת השבת בשירות ותשבחות והתלהבות יתרה

התלהבות של ישראל בהכנסת שבת, וזהו הענין בש"ס כבא קמא (לב) ברין בערב שבת והזיק פטור מפני שרין ברשות, שענין ריצה הוא שיוצא מסדר הרגיל – והוא כעין אש לוחט להבה ששולט למרחוק – וקבלת שבת בשירות ותשבחות ובהתלהבות יתרה (פרשת במדבר תרע"ז):

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה (הגשה למלחמה, ב"ר צג ו) (מד יח)

תורת מנחם

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

הלמוד ממסירות נפשו של יהודה עבור בנימין - כמה על כל אב ואם מישראל למסר נפשם עבור חנוך כל אחד ואחד מילדיהם

לכאורה אינו מובן: כיצד חשב יהודה שיוכל להלחם נגד יוסף, בה בשעה שיהודה ואחיו הם מתי מספר, ואלו יוסף הוא המושל בכל ארץ מצרים.

ואף שיהודה ואחיו היו גבורים גדולים, הרי, יוסף (ובניו) היו גבורים גדולים יותר, כדאימה במדרש (ב"ר צג ז) שכאשר יהודה הראה מעשה גבורה, הראה גם יוסף מעשה גבורה כמותו, ומיד תמה יהודה ואמר זה גבור ממני, ואם כן, איך עלה בדעתו להלחם נגדו.

וההסברה בזה - בדברי יהודה (לפה נכנס לתור) 'כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וגו' (פסוק לב), דכיון שלקח על עצמו אחריות להביא את בנימין ליעקב, צריך להשתדל עבורו עד כדי מסירת נפש.

וכל זה - אפלו כשמדבר אודות ילד יהודי אחד (שחרי הספנה היתה רק בנוגע לבנימין, ושאר האחים היו נשארים בשלמותם), בשבילו לכד יש צורך במסירת נפש, בגלל האחריות המשלח עליו.

וזהו ההוראה ומוסר השפל לכל אב ואם - שפינון שהקדוש ברוך הוא הטיל עליהם את האחריות על כל אחד ואחת מילדיהם (ערב את הנער), הרי, אפלו בשביל ילד אחד צריכים להשתדל (שלא יקרה עמו מה שלא צריך לקרות עם ילד יהודי) עד כדי מסירת נפש.

יש להתחזק לחנך הבנים והבנות בדרך האמת מבלי להתפעל מכל העולם

ויש להוסיף בבאור הלמוד וההוראה מויוגש אליו יהודה - יהודה דיקא:

יהודה - הוא מלשון הודאה, שהוא ענין הבטול וקבלת על. ויוגש אליו יהודה, הגשה (ג) למלחמה - מורה על החזק והתקף, עד כדי כך שמוכן לצאת למלחמה, 'איש דרכו לכבש' (יבמות סה:).

והענין בזה - פאמור - שעל ידי הבטול והקבלת על נעשה החזק והתקף

שלא להתפעל מכל העולם, ולילך בדרך האמת, דרך התורה והמצוה, ולחנך את הבנים והבנות בדרך התורה והמצוה, ולהשתדל בזה עד כדי מסירת נפש (ח"ב ע' 158-159):

ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתנדע יוסף אל אחיו (מה א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

הקב"ה מצטער בצערם של ישראל ומחכה לנאל אותם

אפשר לרמוז על הקץ הנה שנתארף בעונותינו הרבים וכלו כל הקצאים, ואנחנו מחפים וגם הקדוש ברוך הוא מחפה, ועינינו תלויות לה' עד שיחננו. והוא יתברך מצפה אימתי ישוב ירחמנו, ומצטער על שכירתו ועליו, ומי מעבב, מדת הדין מקטרגת, ובטוחים אנחנו ברחמי שפיפה שכירתו ועם נחלתו.

הרמז בפסוק

וזהו כונת הפסוק: ולא יכל יוסף הוא הקדוש ברוך הוא, ד'יוסף' גימטריא שש הוי"ו"ת, וכן לרמז על הגלות הארץ הנה, לדבר על לב בני ישראל שלא תקצר רווחם מחמת ארץ הגלות, דסוף סוף פינון דהקדוש ברוך הוא מצטער יותר ממנו, סוף דבר שלא יוכל להתאפק בשביל הנצבים עליו, הם הנצבים לקטרג על ישראל שלא יגאלו, דכל הנצבים לקטרג על ישראל כאלו נצבים לקטרג על הקדוש ברוך הוא. ויקרא הוציאו כל איש מעלי המשטין על הגאולה. ולא עמד איש אתו, דהינו שום מקטרג לא עמד בהתנדע יוסף שהוא הקדוש ברוך הוא, עם אחיו, הם ישראל והשכינה:

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

יסודות נשכים כסוד אמירת דברי תורה על ידי הצדיק לאנשי שלומו והכוונתו

ויקרא כנה לקבלת השפע להשפיע, כמו שתרגם יונתן וקרא זה לזה (ישעיה א) 'מקבלין דין מן דין'. הוציאו כל איש מעלי, רצה לומר כללות השפעות כל השעור קומה יוציאו מעלי על ידי ראש צדיק אשר אליו מגיעים כל הברכות, כמה

דאת אמר (משלי י) וברכות לראש צדיק דיקא.

ולא עמד איש אתו, פי כפיכול כלם באסתפקמותא תרא, והבן, בהתודע יוסף אל אחיו, בעת אשר משיף הדעת העליון לכל אחיו, פי אין וכו' אלא לדעת (יבמות ג:), והשם הטוב יכפר בעדינו:

ועל פי הדברים האלה תדע ממוצא דבר דרכי הצדיקים הקדושים שבעולם הנה, אשר בהתאסף סוד ישירים ועדה עליהם תטף מלתם בדרך תורה ועבודה ומסמיכים דבריהם אקראי, אשר לפעמים המקרא אינו סובל הפרוש רק הענין אמת, ולפעמים תראה להפך.

אשר תדע שהאיש הנחשב בעיני העולם לשלם ומטים אונם לשמע דבריו, והוא באמת אינו בר הכי להרים קול במקלות, ואף על פי כן בהתאסף אליו אנשים חכמים ונבונים, יתמהו איש אל רעהו מהיכן הרויח דברים העומדים ברומו של עולם.

וגם נראה שהצדיקים מקפידים אם יאמר לפניהם דברי תורה איש שאינו הגון בעיניהם, אפלו אם הענין הנאמר הוא ענין מרצה ומלישב בפסוק או במאמר, עם כל זה מקפידים עליו, והדבר הוא לפלא, פי דברי תורה מחיבים לקבל מכל אדם.

אך כל הענין הנה הוא, פי כל איש אשר הוא במדרגות צדיק, דהינו שהוא מרפכה למדת צדיק יסוד עולם, הוא מסגל בטבעו להשפיע תורה ועבודה לכני חבורתו, ולפעמים אפלו מי שאינו במדרגה גדולה כזו, ויש מבני חבורתו נשמות יותר גדולים ממנו, עם כל זה פינון שנשמתו מבחינת יסוד הצדיק, הם כפופים לקבל ממנו תורה ודרכי עבודה.

בין והתבונן פי הדברים בניינים על קן האמת ושקולים במאזני הצדק, ולא יסתפק בדבר רק המתעקש ומי שלא טעם טעם מעץ החיים.

והנה האיש הצדיק המסגל לזה, אף שהוא ענו גדול ואינו מדבר לפני מי שגדול ממנו, עם כל זה בהתאסף אליו אספת חברים מקשיבים לקולו, הוא כמכרז בדבר ומן השמים מסייעין לו שירים קול יעקב בתורה ודרכי העבודה.

כי להיות כל החבורה מספיקים עמו - לא יכול הצדיק להתאפק, פאשר תבין

וְזָקְנֵי הקדוש מצאנו זי"ע ה'ה' אומר שפאבי שנים הם יסורים של אהבה, ואם ה'ה' אהד מזכיר בקשה אודות יסורים כאלו ה'ה' מראה בפה קדשו איך שנפלו כל שניו מרב יסורים, ואמר שבשנות צעירותו ה'ה' סובל יסורים נוראים בשניו עד שלא ה'ה' במציאות להחזיק מעמד וה'ה' מכרח להשקיע מחו בלמוד התורה באפן שלא ירגיש את הפאב.

מעשה נשגב בהגה"ק מנאסור זיע"א

הגאון הצדיק אבד"ק נאסור זצ"ל נסע פעם לדרך בעצומם של מי החרף פאשר בחוץ שרר קר עז ושלג גדול, וה'ה' מלבש בכגד קל וכל גופו רעד מקר עד שגשפתה מראהו לכהל.

כשהגיע לעיר נכנס לבית ועמד אצל התנור לחמם גופו, אף כעבר כמה דקות נעלם משם והלכו לחפש אחריו, ואחרי כמחצית השעה מצאו אותו בחוץ כשהוא הולך עם גרזן בידו לשבר את הקרח ולטבל, שבכדי להכעיס את הגוף שלא ינה מהחם הלך לטבל בקרח.

הנשמה שונאת הגוף בתכלית

וכך כתב באור החיים הקדוש (ויקרא טו א) 'ולפעמים תמאסהו הנפש ותריבהו מריבה גדולה', ה'ה' שהנשמה שונאת את הגוף בתכלית מפנין שחושק רק בתאוות גשמיות ואינו רוצה לעשות מאומה לטובת הנשמה.

משיכת ה'ה' בעת הסעודה מהסגופים הגדולים

ואיתא שמהסגופים הכי גדולים היא לקיים מה שאמרו (גיטין ע) סעודתך שהנאתך ממנה משך ידך הימנה (ועיין מג"א סימן תקע"א סק"א), באמצע אכילתו כשמרגיש הנאה מן הפאכל יפסיק לאכל, וכשהוא עיף ותאב לישן ינער חבלי שנה מעיניו וישב ללמד.

וזה ה'ה' עקר ושרש גדול בעבודת הצדיקים שהגוף לא יגיד להם מה לעשות, השם יתברך חנן אותי דעת ותבונה ואני אדע ככר מה ומתי לעשות, מתי אני צריך לאכל ומתי עלי לישן וכיוצא בזה.

יוסף ככה על כך שנכנע לרגשות הגוף ולא יכל להתאפק

והנה פי כן אחרי אשר ולא יכל יוסף להתאפק וגו', התחיל לפשפש במעשיו, פי ראה בעצמו ירדה גדולה בכף שרגשי הגוף התגברו עליו לשלט בו שלא יכל להתאפק, ועל דבר זה ויתן את קלו בככי בתרטה ותשובה שלמה (שיעור חומש רש"י ויגש תשכ"ו):

בלבול המחשבות מתוך שמחה שאינה של מצוה, ויהיה מתלוצץ על דברים כאלו חס ושלום.

דעו אחי ורעי דעל פיוצא בזה אמר המלך החכם (משלי א יו) 'פי חנם מזרה הרשת וכו' ולא ידע פי וכו'.

אחרי דברי שלום והאמת תבין גם כן מה שצונו וגזרו אמר רז"ל (יבמות סה:) 'כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שלא נשמע. ותבין גם כן שגזרו אמר בשליח צבור שלא להתפלל אם לא בהסכמת כל הקהל, והדבר מנסה למביני מדע ששליח צבור המבין במשפלות, יוכל להרגיש בתפלתו ענין כל אהד ואחד.

וכבר תדע ממוצא הדבר שמדת יסוד "צדיק הוא המשביר לכל עם הארץ, שליח צבורי מקרי, והוא מלקט את כל הפסוק תקנות הנפש רוח נשמה, ואחר כך ויכלול יוסף על ידי הפסוק את כל אהיו (זו יג).

בינו נא זאת אחי ורעי ויפתחו עיניכם בכמה משפלות, יהיה י"י אלקינו עמנו פאשר ה'ה' עם אבותינו אל יעזבנו ואל יטשנו, ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל:

ויתן את קלו בככי וישמעו בית פרעה (מה ב)

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א הצדיקים לא היו נמשכים אחרי דרישות הגוף

הנה מדרך הטבע שהאדם נמשך אחרי דרישות הגוף והוא כמכרח לעשות כל צרכי הגוף. ואולם אצל צדיקים לא ה'ה' קיים משג בזה, פי בשכלם ה'ה' היו שליטים על הגוף, ברצונם לא אכלו ושתו וברצונם לא נהנו שנה לעיניהם.

צדיקים לכם ברשותם | גרוד הגוף ענף של נאוף

וכן אמרו (קה"ר ה א) הרשעים ברשות לכם אבל צדיקים לכם ברשותם. ואמרו צדיקים דמי שמגדר בשרו בשפואב לו הרי זה ענף של נאוף (ראה דרך פקודיך ל"ה ל"ה חלק הדיבור אות כה). ולא עוד אלא שהיו משתדלים תמיד לעשות בנגוד לרצונו של הגוף על מנת להכאיבו ולהכעיסו, והיו שמחים ביסורים.

בעל הדברי חיים מצאנו זיע"א: כאבי שנים הם יסורים של אהבה

הענין בטבע הבשרי והענין מנסה בחלום, שאין שום דמיון פועל פעלה מעשיות בחלום, כמו הדבר שהוא בהסכמת כל האיברים יפעל בעל פרחו אפלו בדמיון.

והבן מאד ומאד שהדבר ה'ה' הוא חכמה נפלאה להבין דרכי האמת וכל פעל י"י למענהו, ותבין שיש להרגיש להאיש האומר דברי תורה באפן זה, הוא מרגיש מאד אם אין קהל חבורתו מסכימים, ותבין שאיש בזה מרגיש אם אומר איש אחר דברי תורה באיזה פנים או לאיזה סבה דהינו משום ממוז וכבוד, הוא מרגיש מאד שאינו מסטורי, והבן הענין מאד.

על כן מקפידים הצדיקים בזה, פי נפשם יודעת מאד ומבינת מתוך הדברים מהיכן יצאו, ונפר בהתבות והדברים שיוצאים אם ראויים הדברים להוליד יראה ואהבה וכיוצא, וכאם אנדרקנו למגנא, והבן.

והנשמה הראויה לזה ואומרת דברי תורה על לב און שמעת דיקא, כל אהד ישמע כפי שרש נשמתו, וכל אהד מבני החבורה יקבל דבר הצדיק לתקונו נפשו, פי הדבר הנשפע להצדיק הוא בחינת הדעת אשר הוא מתפשט בכח כל האיברים ויוצא מראש צדיק, אם כן כל כח האיברים נתגלה בראש צדיק, והבן.

הרמז בפסוקי הפרשה בהתודע יוסף לאהיו

וכן תבין מפלאות תמים דעים ברמזי תורתנו הקדושה ולא יכל יוסף הוא הצדיק להתאפק שלא לומר הדברי תורה ושכל העבודה המשפע לו לכל הנצבים עליו, להיות שכלם נצבים עליו וכל החבורה מסכמת דהינו כל האיברים, ומתגלה הענין בהצדיק הענין הנצרך לכללות ולפרטות כל אהד.

ויקרא הוציאו כל איש מעלי רצה לומר שאומר הצדיק להם, בינו כל אהד בדברי, ותתבוננו כל אהד דרכי השם יתברך מדברי כדי הצרך לכל אהד, פי על ידי השפע לכלכם.

ולא עמד איש אתו הינו חלילה לשום אדם לנס בדבריו או לבלבלו בשאר ענינים, והבן. בהתודע יוסף אל אחיו, רצה לומר בעת אשר משפיע השפעות מח הדעת לכל אחיו.

ידעתי גם ידעתי אחי ורעי שלא יובנו דבריני אלה, רק למביני מדע ימצאו בהן דברי חפץ וינעם לחכם דברי אלקים חיים, ומי שלא ראה מאורות מימיו כמשא כבד יכפד ממנו דבריני אלה, ויחשב שהם דברים בלתי משלמים נאמרים מתוך

הקדושה ועל בית מקדשנו ותפארתנו עד מתי הם שוממים, ובטלה עבודה ובטלה תורה, ושואלים ומבקשים מאת הקדוש ברוך הוא שישוב ורחמנו, וישיב העבודה למקומה והתורה על מכונה.

וזהו שאמר למה נמות לעיניך, ישאל אומרים להקדוש ברוך הוא בגלותם ובצערם, רבוננו של עולם, למה נמות לעיניך בגלות, גם אנחנו גם אדמתנו שהיא ארץ הקדושה.

קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם, דהינו, פדנו וקנה אותנו בשביל שנעסק בתורה שנקראת 'לחם' באדמתנו שהיא קדושה, ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעון הבורא יתברך, שנהיה עוסקים בתורה ומקריבים קרבנות באדמתנו.

ותן זרע, דהינו שלח לנו מלך המשיח שהוא זרע דוד המלך עליו השלום שנגאמר בו (תהלים פט לו) 'זרעו לעולם יהיה', ובזה נחיה, נכנס בקדושה שהיא חיים, ולא נמות, ולא נשאר בסטרא אחרת הנקראת סטרא דמותא, והאדמה שהיא ארצנו הקדושה, לא תשם, לא תשאר שממה:

הפטרָה

קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה וגו' ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים וגו' וקרב אתם אחד אל אחד וגו' הנה אני לקח את עץ יוסף כו' ונתתי אותם עליו את עץ יהודה וגו' ועבדי דוד מלך עליהם (יחזקאל לו)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

באר ענין יוסף ויהודה בזמן הזה ולעתיד

ענין יוסף ויהודה הוא בחינת ומדרגת שמים וארץ ובחינת צומח ודומם כו'. כי יוסף לשון תוספת ורבוני שמתוסף והולך בהגדלה והגבקה למעלה, והוא ענין בחינת צומח, ובפך בחינת הארץ שגדל והולך למעלה מעלה. ויהודה הוא בחינת ארץ, מלכות דאצילות שהיא בחינת הדומם דאצילות. ולכן יהודה לשון הודאה ובטול, שהדומם יש בו בחינת הבטול ביותר.

והנה בסדר ההשפמלשלות עתה יוסף הוא למעלה מיהודה, שהרי המלכות מקבלת שפעה וחיותה מן הזעיר אנפין. ולכן יוסף היה המלך במצרים, שהוא בחינת צומח, בחינת גדול והתנשאות, והוא היה המשביר והמשיפע לכלם. ויהודה הוא המקבל.

יקרה וקדושה כזה שגפלה לשפלות וגריעות ועברה מאד כנ"ל, פועל גם כן שמעלה החסד לשרשה וגורם חסד ורחמים מלא כבודו ואת כל הארץ אמן, והבן.

באר הפסוקים על פי הנ"ל

וזהו יש לומר שמרמז הפסוק. וילקט יוסף הינו הצדיק מלקט את כל הכסף לשון תאנה כמו (תהלים פד א) 'נכספה וגם כלתה נפשי וגו'', הינו התאנות ונות חס ושלום שהוא מצרים שהוא שרש לכל הגנות. כי מצרים נקרא 'ערות הארץ', וגם ארץ כנען הוא שרש לכל התאנות רעות ונרות בחינת החסד.

וראיה כשהשם יתברך הזהיר על עריות אמר (ויקרא יח א) 'כמעשה ארץ מצרים וארץ כנען וגו'', וזהו מסתמא יודע הכל ובורא הכל גלוי וידוע לפניו ששם בארצות האלו הוא שרש כל התאנות נרות ורחמנא לצלן ושם היא מרגוע ללילית ורחמנא לצלן.

וזהו שאמר, שהצדיק שהוא בחינת יוסף, הוא מלקט את כל התאנות מארץ מצרים ומארץ כנען הבאים משם, הן על עצמו הן על אחרים.

בשכר אשר הם שכרים, הינו בזה שיאיר וחרד וחס על זה שהם שוכרים החסד, ומחמת שבירת מדת החסד שנפל משרשו ומזה בא להם התאנות ועושים מעשה בהמה ושוכרים אותו יותר.

ובזה שהוא ירא וחרד על זה, ויבא את הכסף הינו התאנות שהוא מדת החסד, ביתה פרעה, 'פרעה' מספר ספירה, הינו שהוא מקרב אותו לשרשו ונעשה ספירה ככל שאר הספירות ונתעלה מעמקי הקלפות, וזהו חסיד המתחסד עם קונו, וגורם חסדים ורחמים עליו ועל כל באי עולם, יהי רצון שיהיה כן עלינו ועל כל ישראל אמן:

למה נמות לעיניך גם אנחנו גם אדמתנו קנה אתנו ואת אדמתנו בלחם ונהיה אנחנו ואדמתנו עבדים לפרעה ותן זרע ונחיה ולא נמות והאדמה לא תשם (מו ט)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

ישראל מבקשים על הגאולה

אפשר לרמוז, דעת בני ישראל נתארף עליהם על הגלות וקצו בחייהם, ומצטערים ומתאוננים על צערם שבין האמות, ומצטערים גם כן על צער ארצנו

ועינכם אל תחס על כליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא (מה כ)

אור לשמים

רבי מאיר מאפסא זיע"א

הרוצה להכנס בעבודת השם עליו לשכר תאוות הגשמיות

נראה לבאר, כי האדם הרוצה לפנס בעבודת השם יתברך, צריך לפרש עצמו מעניני עולם הזה ומתאוות הגשמיות.

וזהו פרוש ועינכם אל תחס על כליכם, שאל יחסו על הגוף במה שמהצרף לשכר תאוות הגשמיות, כי טוב ארץ מצרים לכם הוא, כי כאשר תזכו להעבודת תזכו גם כן לזה התענוג הגשמי בקדושה:

וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשכר אשר הם שכרים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה (מו יד)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

התאוות והרהורים זרים הם מדת החסד שגפלה ועל ידי שהארם מתירא ומתרחק מהם מעלה המדה לשרשה

יש בזה רמז נפלא על פי אשר קבלתי מאבותי זללה"ה ועל פי אשר חנני ה' ברחמיו וברב חסדיו, כי ידוע מאבי אדוני זקני נ"ע זללה"ה כי התאוות והרהורים זרים הבאים לאדם חס ושלום הוא מחמת מדת החסד שגפלה.

וכאשר האדם מתבונן בזה בבא אליו תאוות הרעות ההם רחמנא לצלן, ומתירא וחרד על חסד הקדוש אשר כל העולמות תלויים בו בחסדו הגדול ויבא למקום נמוך וגרוע כזה בתאוות בהמיות ממש מעשה בהמה.

וכאשר בא אל היראה וחס על דבר יקר כזה שביבא בערף שפל כזה, אזי בזה מעלה המדה הזאת לשרשה ומביא חסד עליו ועל כל העולם הוא מעורר חסד ורחמים בזה שהוא מרחם על חסד אל וגורם חסד ורחמים מלא כבודו היא השכינה בכיכול.

ויש עוד בחינה גדולה מזה, אפלו פשוואה אחרים בעלי עברה שנמשכים אחר הגנות חס ושלום, ומתבונן בזה שתאוות שלהם באים מחמת החסד הגדול שגפלה לעמקי הקלפות רחמנא לצלן, וירא וחרד על זה וחס ומרחם על חסד אל - מדה

לעבד השי"ת בכחו ושיהיה לו לב רחב ופקח בתורתו, וכיצא בהן פגות אחרות גבוהות מאד, אז תגדל כח עבודתו ופועל נחת רוח להשי"ת אלף פעמים ככה (ד"ה עור בהפטרות):

הכנעה

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
ההכנעה מביאה את האדם להתפשט מן הגשמיות

מדת הכנעה קשה להשיגו מחמת הסתת היצה"ר המסיתו להיות חושב עצמו שהוא בעל מעלות ומדרגות, ומנשאו ומגדלו ומרומם אותו במחשבתו. על כן צריך פעולות יתרות לבער היצה"ר ומחשבה זו מלכו. וכיהתו בא להכנעה אזי ממילא הוא מפשט קצת מגשמיות, כי הנאות והתנשאות הוא מחמת הגשמיות ותאוות עולם הזה, אך בהיותו בא למדת הכנעה וחושב עצמו לאפס ולאין, אזי מפשט הוא קצת מגשמיות (ד"ה עור על

פסוק):

יראה

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העטיל מאפטא זיע"א
על ידי יראה וצמצום מפחד רוממות
הבורא זוכים לקבל השפע

כשהאדם הישראלי מצמצם את עצמו מחמת יראת ה', רוממת גדלת הבורא ית' מפחד ה' ומחדר גאונו, ומצמצם לנקדה קטנה ומקבל עליו עומ"ש באימה ויראה והכנעה גדולה ועבד ליה דירה נאה בליביה ובאיברי דלילה, אזי הוא זוכה להיות נטוע ונשתל ונשרש באלו מדרגות של צדיק כנ"ל, ויוכל לקבל השפע רב טוב שהוא על ידי בחי' צמצום אשר צמצם את עצמו כנ"ל (ד"ה ויסע):

בת עין

רבי אברהם דב מאברוט זיע"א
היראה מכטלת כל הדינים וגורמת להמשיך שפע וברכה

אם האדם הישראלי יודע מעוט ערכו ומדרגתו, ומאמין באמונה שלמה שכלתי אפשרי לעשות גדולה או קטנה אם ה' לא צוה, וכל תנועותיו והרגשותיו הכל המה בהשגחת השם יתברך המשגיח בפרטי פרטים ומלא כל הארץ כבודו, כמ"ש 'אם יסתר איש במסתרים וגו'', ומזה בא אצלו הפחד והיראה מה' ומחדר גאונו לקים 'שויתי

מנענע אזה אבר מי הוא המנענע אותו כי אם הבורא ב"ה (ד"ה ויגש):

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
למוד קל וחמר מאהבות רעות

כשכא ח"ו לצדיק מחשבת חיצונים אהבה רעה או יראה רעה, יש אחד שמדחה אותה לגמרי מאתו, ויש אדם שאוחז מחשבה זה רק שמהפך אותה לעבדות ה', כגון אם בא אהבה רעה, מהפך לאהבת הבורא ב"ה, ואומר, אם יש לדבר הנפסד אהבה מכל שכן שיש לאהב את הבורא שהוא נצחי (ד"ה כפס' וישב):

בטחון

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
כל מעשי השי"ת הם לטובת בני ישראל

גדולים מעשי אלהינו בסבכו סבוכים לבני אדם, בפרט לישראל עם קדושו, והכל הוא לטובה אות מאתו ית' שמו לבני, אך מחמת טחנות עיניהם מראות שכל הסוככים הוא לטובה, כי נראה כדבר והפוכו. וכשהשי"ת הוא מוציא מכח אל הפעל אז נראה בעליל שתמיד עיני ה' לנו וה' דורש אותנו לטובה (ד"ה ולא יכול יוסף):

גשמיות

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
הרשות להנות מגשמיות העולם הזה היא אך ורק עבור העלאת הניצוצות

ולכן נתן רשות להנות מעוה"ז מעניני גשמי וכו', כדי שהצדיקים מתיקום ויוציאו מהם ניצוצות קדושות להכניסם אל הקדשה, ואלולי זאת לא היה רשאי הצדיק להפסיק ולהפריד אף דגע אחת מהקדשה והדבקות ולהטות עצמו לדברי גשמי (ד"ה א"י ויגש):

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוזניץ זיע"א

כאשר מקים הגשמיות עם כונה נעלה פועל נחת רוח יותר מפעולות רוחניות

כשאדם נופל ממדרגתו ותאב לאכל, והוא משכר תאותו שלא לאכל ולשתות ככהמה, רק אוכל לשכע נפשו כדי שיוכל

הרמו בפסוק ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדני

וזה שכתוב ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדני פרוש שבו ימשך השפע מיוסף הצדיק. וזהו על דרך שהיה במשך הצומח למעלה מהדומם. אבל לעתיד לבא יתעלה יהודה להיות למעלה מבחינת יוסף כמו שכתוב אשת חיל עטרת בעלה מצד שרשו שעלה במחשבה תחלה. כי הגה מחשבה הוא 'חשב מ"ה', דהינו תכלית הבטול, שהוא בחינת חכמה דאצילות כח מ"ה.

כאור פסוקי ההפטרות על פי הנ"ל

וזהו מה שכתוב בהפטרות דפרשת ויגש 'קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה כו' ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים כו' וקרב אתם אחד אל אחד כו' הגה אני לקח את עץ יוסף כו' ונתתי אותם עליו את עץ יהודה כו', עד ועבדי דוד מלך עליהם.

פרוש כי עתה יוסף הוא למעלה מיהודה שהוא נמשל לארז אשר גדל בגבה ומתנוסף והולך. כך יוסף אליו שכיב עשרת השבטים, כמו שכתוב שם 'ושבטי ישראל חבריו'. נמצא הוא מרבה בשבטים יותר מיהודה.

אך לעתיד לבא כשיתחברו שניהם יוסף ויהודה ביחד בתכלית היחוד האמתי, דהינו מה שכתוב ויגש אליו יהודה, וכמו שכתוב (איוב מא ח) 'אחד באחד יגשו', וזה יהיה לעתיד לבא, אז יתעלה יהודה למעלה מיוסף. ולכן אז ועבדי דוד מלך על כל ישראל.

וזה שכתוב 'ולא יכול יוסף להתאפק כו' בהתנדע יוסף אל אחיו (מה א), דהינו שנתחברו יוסף ויהודה בתכלית החבור והיחוד למיהונו אחד באחד כו':

• לשונות של אור •

אהבה

מאור עינים

רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א
העצה כיצד להגיע לאהבת הבורא

וזהו שלמד אותנו הבורא ב"ה איך לאהב אותו ית' וכו', שהבורא יתברך הוא חייך, שכל כחותיך וחיותך הוא הבורא ב"ה, שהוא מקשר ומיחד כל העולמות שבתוכך וקושר הרוחני בגשמי, וכשאתה

תפלה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
על ידי יגיעה גדולה בעבודת התפלה
מוסרת המריות האדם

כשאדם עושה מצות ומתפלל בכחות גדולים
עד שהוא עיף מאד, ומעט מעט
יכול להיות שיוסר מעליו המריות, ואז שורה
עליו רוח הנאצל מאתו יתברך (ד"ה א"י ויאסור):

פרי הארץ

רבי מנחם מענדל מוויטעבסק זיע"א
על ידי שלמות בכל המדות זוכים לדבקות
בתפלה

ידוע שכלתי אפשרות תפלה זכה ודבקות
שלם, כ"א אחרי הרגל כל מדותיו
השתמשם ברוחניות וחיות פנימי של כל דבר
ודבר אז לא יהיה מסך מבדיל דבקותו ית':

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א
על ידי שהאדם זוכר את הבורא בכל
עת זוכה לרבוים קרושים בעת התפלה

והכלל מי שהולך בשוקים וברחובות
ומאת ה' שכות לבו, אזי אפלו
בעמדו להתפלל, וקורא אותן השמות
שפסדו לנו אנשי פגוס הגדולה, אינו פי
אם לשון רמז"ה וכו'. ולכן אנו רואין
כמה בני אדם גם בני איש מתפללים ואינם
נענין, וכמה דורות שהיו לפנינו, ועכ"ז
אנו בגלות המר הזה, ויבדאי מדרך הטוב
להטיב לנבראיו תמיד ולהשפיע לנו כל
טוב, אף אנו הגורמים כל זאת, שאין לנו
דבורים פאלה שיוכלו לבקע רקיעים שימלא
מבקשנו (ד"ה ויגש):

צדיקים

מאור ושמע

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
מדרגת הצדיקים בעת אמירת דברי תורה
כהתפשטות הנשמיות

וזה ידוע וראיתי בן מצדיקים גדולים,
שבהיותם מדברים עצמם בעולמות
עליונים והמה מפשטים ממלבושי גופניות
והשכינה שורה עליהם ומדברת מתוך גרונם
ופיהם מדבר נביאות ונתיבות, ואותם הצדיקים
עצמם אינם יודעים אחר כך מה שהיו אומרים,
כי המה דברים בעולמות עליונים והשכינה
מדברת מתוך גרונם (ד"ה עוד על פסוק):

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
צדיקים קרוב לזמננו שידעו שיחת עופות
בן מצינו ברבי יוחנן בן זכאי (סוכה כח).
שאמרו עליו שהיה יודע שיחת עופות
ושיחת דגלים, וכן שמענו קרוב לזמננו
צדיקים שהיו יודעים שיחת עופות, והוא דבר
מפרסם (ד"ה שם במד):

רוח הקדש

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א
גם בעת הגלות אפשר לזכות לרוח הקדש
גם בגלות המר, אם יחזיק בעבודתו ית'
וישוב בתשובה שלמה על עונותיו לתקן
את כל איבריו וגידייו לקדש ולטהר אותם
במאכלים כשרים ושלא להכניס לתוך מעיו
מאכלים אסורים ויקדש אבריו בכל אפנים,
יזכה גם עתה בגלות לידי רוח הקדש (ד"ה
ואת יהודה):

ה' לנגדי תמיד, אז נתבטלו כל הגבורות
והדינים, ואז גורם להמשיך שפע וברכה
ממקור החסד, שלא יחסר כל טוב ממנו (ד"ה
א"י עזרה):

נסיונות

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א
כל אחר בכל דור נבחן כפי שרש נשמתו
ומקומו

שהשי"ת בוחן לידידיו ובחיריו, כמו שהיה
באבותינו שנתבחנו, הינו
אברהם במצרים ויצחק בפלשתים ויעקב
בחרן, וכמו בן בכל דור ודור בוחן לכל
אחד כפי שרש נשמתו ולפי המקום, ועל בן
החכם עיניו בראשו ומעין כפי שרש נשמתו
ומתגבר מאד נגד תאוותיו הגשמיים ומשבר
אותם (ד"ה ולאביו):

נצוצות

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוץ'ניץ זיע"א
העלאת הנצוצות דיקא ע"י עבודה בעתות
הנמוכים

וכמו בן צריך להיות מי שעובד ה'
בתכלית, לא נפלות המלחמה
לעשותה בשבתות וי"ט שאז בהירות הקדשה
מצויה, רק דיקא בימים הנמוכים ושפלים
בשנה להתגבר וללחם נגד כל מחשבות און,
ועל ידי כן מוציא הניצוצין קדישין האסורים
בקלפה שמהם נעשה המחשבות (ד"ה במד' שיר
השירים):

אוצרות גאוני הדורות

לעתים דבר נכון מאד, שבדבריו
מתרץ קושיא הנ"ל, דאחיו הרגישו בדבר
שהוא יוסף, ורק לא היה להם דבר ברור,
על בן נתרצו לשתות עמו, דעל ידי הנין
שנכנס יצא הסוד (עירובין סה), עכ"ד. ואם
כן לפי זה מתרץ קשיותינו הנ"ל, דלהכי
שתו יצא דהרגישו שהוא יוסף, ועוד כפי
שיצא הסוד.

ועתה הואיל ונתגלה לנו שאחיו הרגישו
בדבר, לפי זה אפשר לפרש מאמר

וזה לשונו: ומיום שמכרהו לא שתו יין
ולא הוא שתה, ואותו היום שתו עכ"ד.
וקשה בשלמא מה ששתה יוסף אין מן
התמה, יצא דיקא את אחיו ושמע
שאביו חי, וגם ראה את בנימין אחיו
החביב לו, על בן שתה עמהם, אכל האחים
מפני מה שתו, והלא עדין לא ראו שום
ישועה, ואדרבה בהפך שהיו בפחד גדול,
ואם בן מדוע שתו עתה.

אבל אחר שזכיתי לראות בספר בינה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא
עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך
כי כמוך כפרעה (מד יח)

תורת אליהו

רבי אליהו אריה ליב אדלר זצ"ל
הרגשת האחים שיוסף עומד לפניהם

נראה לפרש בעושה ש"י, דהנה לכאורה
יש להקשות במה שפתיב לעיל
בפרשת מקץ (מג לד) וישתו וישפרו עמו,
ויפרש רש"י ז"ל בשם המדרש ובה (צב ה)

יהודה ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני, והיגו על ידי דבורי שאמרתי (לעיל לו כו) 'מה בצע' וגו' ונשארת בחיים, על ידי זה אתה אדוני, אבל לולי זאת פבר לא היית בעולם, וזה שאמר 'בי', הפונה בי תליא מילתא זה שאתה נשארת בחיים, ועל ידי זה נעשית אדון.

ידבר נא עבדך באוני אדני, פרושו שמשתוקק אני לדבר עמך סוד שרק באונך לשמע, והיגו שרוצה לידע האמת, כי לפי המדמה לי אתה הוא יוסף. ואל יחר אפך בעבדך היגו שמכרתיו, כי כמוך כפרעה, דעל ידי שמכרתיו נעשית שר וחשוב כפרעה, ואם פן אדרבה עשיתי עמך אות לטובה.

זה אפשר לבנו בדברי יהודה, ואף שלא פרוש דבריו, רק פרמו היה מרמו לו שיבין יוסף באפן שרוצה, אם הוא באמת יוסף אז יבין דבריו באפן הזה, ובאם לאו יבין דבריו באפן שפרש רש"י ו"ל, כי יהודה בעצמו לא ידע דבר ברור.

שארית יעקב

רבי יעקב פאנט זצ"ל

דבר המלך להטות כלפי חסד

פרש רש"י חשוב אתה בעיני כמלך. ולכאורה נראה מזה כי היה זה פעין התנצלות על דבריו הקשים שהקשה לדבר, אולם קשה לפי זה, אם פן הדבר איך מלאו לבו לדבר דברים קשים, אשר לא יאות פן לפני מלך.

והנראה לעניות דעתי על פי שכתב בעצרות דבש על המדרש נפש החוטאת במה תתפפר וכו', כי המלך במקום גדלתו שם עונותו, שאינו ראוי אליו לשקל בפלס 'תכף' בחרי אף, לחרץ משפט ולענש את נפש החוטאת, כאשר עושים הפקודים שופטי הארץ, כי מלך במשפט יעמיד ארץ במתינות, כנאמר על בית דוד דינו לבקר משפט.

ועל פן יפה אמר יהודה ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יחר אפך, אם אדבר דבר שלא פרצונך, ובל תעשה אתי משפט, כי אם מהר יקדמוני רחמך, כי אתה אינך שופטי ארץ, וכי כמוך כפרעה חשוב אתה בעיני כמלך, ועליך לנהג בטכסוסי מלוכה להטות כלפי חסד.

ויצא האחד מאתי ואמר אך טרף טרף (מד כח)

שארית שמחה

רבי שמחה בונם אונגר זצ"ל

העלמת מכירת יוסף מיצקב מפאת הסתלקות השכינה

נראה דהנה ידוע אשר כל כ"ב שנה שהיה יוסף במצרים נסתלקה ממנו השכינה, ולא היה יודע אם יוסף חי. וזה שאמר ויצא האחד מאתי, דהיגו השכינה יצא, ומשום הכי אמר טרף טרף יוסף.

ויאמר אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה (מה ד)

פבוד שמים

רבי אברהם ב"ר יצחק יהודה ליב אריה שטרן זצ"ל

ראית יוסף ממסירות נפשם של האחים על בנימין שמכרוהו משום הוצאת דבתם

אמר אדוני אבי הצדיק הכ"מ ו"ל, יוסף היה מספק אי מכרו אותו בלא שום טעם אחר רק מפני קנאת שגאה, שאביו אוהבו יותר משאר האחים, ואם פן יאות להם ענש גדול. או הוא הגורם להם, על ידי שהביא דבתם רעה אל אביהם וענשו אותו כמסור, ואם פן לא יאנה להם כל און.

לכן בחר פרי להבחין זאת את בנימין, שיידע שנפש אביו קשורה בנפשו, ואי שאותו מכרוהו מפני זה שאביו אהבו יותר מהם, ודאי גם את בנימין שונאים, דהא אותו אהב אביהם עוד יותר מיוסף, והיה נכר האהבה עזה לו יותר מלאחים, ואם לא אכפת להו בזה שישאר בנימין במצרים, אז יברר שנה הגורם גם מכירתו, ואז יענשם.

אבל אם ימסרו נפשם בעד בנימין, יראה שלא מפני קנאה מכרו אותו, אלא משום דדבר עליהם רעה ובנימין לא דבר, ואם פן אין ראוי להם ענש, כי הוא הגורם מכירתו.

וזה שאמר אני יוסף אחיכם, הוא שגורם בשביל עונתי ודבתי רע, אשר מכרתם אתי מצרימה, ולא אתם הגורמין מחמת קנאת שגאה, וזה בררתי ממסירת נפש שהראיתם בשביל בנימין, וכיון שלא בכס תלוי העון אלא בי, לכן ועתה אל תעצבו כי לא יאות לכם ענש על כי מכרתם אתי הנה.

מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל מצרים

רדה אלי אל תעמד (מה ט)

יוסף אברהם

רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל

השררה מקבת בעליה

שמעתי בשם הרב אליהו פאלומבו זכרונו לברכה, כי הרבנות מקבת בעליה (פסחים פ"א), וכן יוסף מת קדם לאחיו (עין סוטה י"ג), וכמו שכתוב (שמות א ו) וימת יוסף וכל אחיו. ולזה אמר מהרו ועלו, שתלכו מהרה ולא תאחרו, ואמרתם אליו [וכו'] שמני אלהים לאדון, ויש לי שררה ורבנות, אם פן רדה אלי ואל תעמד, כי אם תאחר, אולי תבקשני ולא תמצא.

מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד וגו'. ויגרו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם. וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וגו' ותחי רוח יעקב אביהם (מה ט-כז)

באר שמואל

רבי שמואל ורונברג זצ"ל

נחה רוח יעקב עליו מפאת ידיעתו של יוסף שגדלתו באה לו מהקב"ה

הנה יש להבין מה זה שצוה לומר לאביו 'כה אמר בנך יוסף שמני אלקים לאדון לכל מצרים', הלא דבר זה היה ידוע לכל, וימי הוא אשר לא ידע מזה. עוד קשה מתחלה לא האמין להם, אף כאשר דברו אליו כל דברי יוסף אז ותחי רוח יעקב אביהם, ומאי חדוש אמרו לו מיוסף, שעל ידי כן האמין להם ונחה עליו רוחו.

ונראה לפרש, דהנה ראש וראשון לכל המדות אשר צריך המנהיג להתנהג בו הוא הענוה, שידע ויבין כי הפל הוא מהשגחת השי"ת, שנעשה לראש שר ושופט, ולא ירום לבבו מאחיו לאמר פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה, אף וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל.

והנה כאשר באו בני יעקב אל אביהם בבשורה שעוד יוסף חי, דהיגו שעומד עוד בצדקו, כי חי ונקרא צדיק, כמו (שמואל ב' כג כ) ויבניהו בן יהוידע בן איש חי, וכי הוא משל בכל ארץ מצרים, היגו שהתגבר למשל על טמאת מצרים, ויפג לבו כי לא האמין להם, היגו שלא האמין להם, יען שהוא בארץ טמאה, ומכל שכן שהוא מלך, ומי יעצר בעדו לעשות הטוב בעיניו, על פן לא האמין להם.

עושה, ראשית דבר יראה בפעולה זו להכין ענין לצורך גבוה. כמו מי שזוכה לבנות בית, יציר במחשבתו בתחלה אינהו חדר בבית שיהיה מוכן לו להיות סגור שם לתורה ולתפלה ולהתבודדות, ומקום מוכן בית ועד לחכמים, ואחר כך יציר ענינים המצטרפים לו, וכן יעקב שלח מתחלה לתמן לו בית תלמוד.

נפש חיים

רבי חיים פאלאני זצ"ל

סלוק הסטרא אחרא מהכית על ידי למוד התורה

תקון לבונה בית חדש, יאמר פסוקי תמניא אפי, בתחלה משם מישער, שהקלפה שהוא להחריב נקראת כן, בסוד 'שאיה יפת שער' (ישעיה כד יב), וכך יאמר אות מ"ם, אות י', אות ש', אות ע"ן, אות רי"ש, כל אות פלה, ויכוון להחריק הקלפה מביתו [וכו'].

ונראה כי התקון לזה הוא עסק התורה, שעל ידי הלמוד הוי ליה כמקום המצות, ותרג' עם ז' דרפנן הם תר"ך, וכו' יש לו כח לבטל קלפה זו שהיא בגימטריא תר"ך, כי אי אפשר לו לאדם לקיים כל המצות בפעל אלא בכח הלמוד לכו.

ולפי זה מה טוב ומה נעים אם בכנין הבית, או בתחלת חנכת הבית, בין לוקח בין שוכר, מיחד איזה בית או עלית קיר קטנה, שילמדו שם תופשי התורה, והוא מחזיק בידם [וכו'].

ואשריהם ישראל שעושים פסדר הזה, דכי יהיה באיש חנכת הבית, הקדיש קרואיו תלמידי חכמים וצרכים, מאנין תבירין דקב"ה, ושם יחנו בתורת ה' תמימה, ועל הרב ליל שמונים הוא לה, עושין תקון כרת כל הלילה עד הבקר, ומקדשין את הבית בדברי תורה, ומעלין בהם דלא יהיה שליטה לקלפה זאת באותו בית אפלו פנעיצת יתד, והקב"ה בוחר בבית הזה להיות משרה שכינתו שם, ולשמרה ולהצילה מפל דבר רע. (מערכת ח אות טז)

יסוד ושרש העבודה

רבי אלכסנדר זיסקינד מהורדנא זצ"ל

אמרת 'לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה' בקנות הבית

אך לכל אשר יעשה האדם, הן איזה מצוה, או לכל אשר יעשה האדם, יאמר עליו כי הוא זה 'לשם יחוד קוב"ה

לפי זה מבאר היטב מה ענין צויו של יוסף "אל תרגזו בדרך" לכאן, משום שיוסף עשה להם לוויה פדי שלא ינזקו בדרך, והוא מזוהר אותם לכל יתעו בדרך, שכן אז הלוויה לא תגן עליהם, וכפי שקרה לו עצמו שלווית יעקב אבינו לא הגנה עליו משום שתעה בדרך. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם

(מז א)

עלי הדם

(כת"י, הובא בקובץ 'זיען שמואל'

חלק ב)

רבי דוד סוריא זצ"ל

הסבות שהתר ליעקב לרדת למצרים

יש להבין, מדוע הצריך ה' להקדים ולומר ליעקב "אנכי האל אלהי אביך". עוד יש להבין, מה השכיכות שיש בדברי ה' "אל תירא מרדה מצרימה" להבטחה "כי לגוי גדול אשימך שם".

ויש להקדים את הגמ' בכתבות (ק"י), 'כל הדר בחוץ לארץ, דומה כמי שאין לו אלוה'. עוד אמרו בגמ' ע"ז (יג), 'שמתר לצאת לחוץ לארץ כדי ללמד תורה ולשא אשה. ומעתה יובן, שיעקב פחד לרדת למצרים מחשש שידמה כמי שאין לו אלוה ומטעם שאסור לצאת מא"י לחו"ל. ועל זה אמר לו ה' 'אנכי האל אלהי אביך', ואף כשתצא לחו"ל עדין אלהותי תהיה עליך, ולכן "אל תירא מרדה מצרימה". וגם עצם הציאה לחו"ל מתרת לך "כי לגוי גדול אשימך שם", וזה נחשב כמו קיום מצות פרוה ורביה, שמתר לצאת לצורך זה לחו"ל לשם כך. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

• מצוות הפרשה •

סדר חנכת הבית

שני לוחות הפריה

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל

הכנת חדר בבית לתורה ולתפלה

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה (מז כח). לתמן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה (כ"ר ג, ח, ורש"י שם). למוד מוסר מזה, כל פעלה שאדם

והם לא הבינו מאיזה טעם אינו מאמין להם, דמו בנפשם כי בודאי שנו את לשון יוסף אשר צוה לאמר לאביו, על כן וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלהם, אולי יבין אביהם מזה יותר, וכן היה כי פשטאמרו לו שיוסף צוה לאמר כה אמר בנך יוסף שמני 'אלקים' לאדון לכל מצרים, דהינו שהיה זכור את הקב"ה שהוא הוא הנותן לו המלוכה, והוא מקבל על מלכות שמים עליו, מיד ותחי רוח יעקב אביהם.

ומישבים הדקדוקים, פי מתחלה פשטאמרו לו שהוא חי במצרים ועוד זאת שהוא מלך, היה תרתי לרעותא, 'ויפג לבו' שהוא עודנו עומד בצדקו, 'כי לא האמין להם' והיה זה בלתי אפשר בעיניו. אף כאשר אמרו לו דברי יוסף שהוא צוה לאמר 'שמני אלקים לאדון לכל מצרים', דהינו שפכיר שגדלתו באה לו מהקב"ה, והוא מקים מעפר דל וכו', ראה שעודנו עומד בצדקו, ותחי רוח יעקב אביהם.

וישלח את אחיו וילכו ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך (מה כד)

דבק מאח

רבי אברהם חמוי זצ"ל

לויה אינה מננה למי שתועה בדרך

פרש רש"י, 'אל תרגזו בדרך, אל תתעסקו בדבר הלכה, שלא תרגזו עליכם הדרך (שלא תתעו בדרך)'. יש להבין, מה ראה יוסף צריך להזהיר את אחיו שלא לתעות בדרך. **ונראה** לכאור, בהקדם מעלת הלוויה להולך לדרך, שמועילה לו שלא ינזק בדרך. וכפי שדרשה הגמ' במס' סוטה (מו: עה"פ 'וענו ואמרו דינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו' (דברים כא, ט), 'וכי עלה בלבנו לומר שבית דין שופכין דמים, אלא לא בא לדינו ופטרנוהו בלא מזונות ולא ראינוהו והפטרנוהו בלא לוויה. ומזה למדו שם בגמרא, ש'כל שאינו מלנה ומתלנה, כאלו שופך דמים'. ובהמשך הגמרא, 'אמר רב יהודה אמר רב, כל המלוה את חברו ארבע אמות בעיר, אינו נזוק'.

והנה הקשה בספר 'מנחת יהודה', מדוע לא חשב יעקב לשלח את יוסף לאחיו, אע"פ ששנאו אותו בגלל חלומותיו? ותרץ, שמתר שלנה אותו, היה סמוך ובטוח שלא ינזק, אלא שיוסף לא הלך בדרך שהיה צריך ללכת בה, כמו שכתוב 'וימצאהו איש והנה תעה בשדה' (בראשית לו, טו), ולכן לא הועילה לו עוד הלוויה שלא ינזק, שהלוויה אינה מגנה אלא אם הולך בדרך הישר.

דבריהם נאמרים על פי רוח הקדש המפעמת בקרבם תמיד, והוא על ידי למוד התורה הקדושה באותו בית וכו' קדם הדיירה או בהתחלטה, ואז הסטרא אחרא הולכת, ובורחת מפני כבוד השכינה, הנגלה ושורה באותו מקום ובאותו מעשה, הואיל והתורה נקראת זמיר עריצים, אשר על ידה כל הקוצים והחוחים, שהם ממשלת היצר וכל חיליו, נכסחים ונכרתים, והיו פלא היו.

ומעתה עלי להעיר פי הלמוד הזה של חנוך הבית, מועיל הרבה מאד להשמירה ולהצלחה, ולא רק לבונה בית ולקונה בית בנוי ומשכלל לבדם מועיל, אלא הוא הדין שמועיל גם בן לכל שוכר בית שבהפנסו לדור בו ילמד סדר תקון הבית, ואז ירויח רוח גדול בכל מלי דמיטב, ובהני תלתא דברכתא בכני חיי ומזוני, והוא בדיק ומנסה, ומועיל גם בן להסיר מעליו עין הרע. (ח"ג, בית האדם)

איזה חדר לעבודתו ית"ש, ולבטא בשפתים: אני מיחד חדר זה ללמוד בתוכו שעור קביעות, הן ביום הן בלילה. (שער הכולל ב"פ)

הקונטרס היחיילי

רבי יצחק אלפיה זצ"ל

סגלת למוד התורה בחנכת הבית

ואם תשאליך נפשך לומר מה לעשות אם אדם שכח לכתחלה לומר הנמנה להשראת השכינה, שבודאי ח"ו הסטרא אחרא שלטא שם, או מה לעשות בדרך שפכר היה ביד גויים, שבודאי הזמינו בפניהם גם בן את הסטרא אחרא לשלט במעשה ידיהם, והוא הדין בבתיים ובדירות הנשפרות לנו מהם, האם אין תרופה לזה.

בן ידידי, יש לנו בזה גם בן תרופה, בדוקה ומנסה, מפי רבותינו ז"ל אשר כל

ושכינתיה, וכל אשר יקרא לו האדם זה שמו של הקב"ה על המעשה רוח קדושה שורה בו, פי בלתי הנכה שורה על דבר זה רוח הטמאה [וכו'].

וביחוד כי תבנה בית חדש או קנה מיד אחרים, הזמנא מלתא להשרות רוח קדושה בבית זה אשר נקרא תפריך שמו ויתעלה עליו פנ"ל, כמבאר בזהר הקדוש (ח"ג ג) [וכו'].

וראוי להתרחק מלבנות בית חדש, משום ספנת פשוף שעושים הערלים הבונים בית חדש. ועם כל זה הבונה כלשהו איזה בית אשר תבנה, או יקנה בית מבנה, צריך לפרש בפה מלא אני קונה או בונה בית זה לשם יחוד קב"ה ושכינתיה, כדי שאוכל להתפרנס בבית זה, ועל ידי זה אוכל לעבד עבודתו ית"ש, גם שיהיה לי מקום מנוחה ועל ידי זה אוכל לעבד למלך הפבור. ובפרט שצריך ליחד

מעשי צדיקים

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבחרו מפניו (מה א)

מלך שרצה לבחון את ארחות נתיניו, החליט להחליף בגדיו לבגדי איש פשוט ולשוטט כך בין ערי מלכותו. בהגיעו אל אחת הערים פנה המלך אל בית המשפט, ושאל את השופטים, היכן יוכל להתאכסן בעת שהותו בעיר.

השופטים שלא זהו את העומד מולם, ענו לו בקצרה רוח כי אין זה מתפקידם לסדר אכסניה לכל תיר מזדמן, על כן טוב יעשה אם ימהר ויעזב את המקום. משהתעקש המלך ברצותו לראות האם זהו את פניו, קצה נפש השופטים בטענותיו והזעיקו שוטר שהשליך את ההלך המוזר אל הרחוב.

בלית בררה שוטט המלך ברחובות העיר, וכאשר לא מצא מנוח פנה בצר לו אל בית קטן והקיש על דלת הבית, היה זה ביתו של יהודי, כאשר פתח בעל הבית את הדלת זהה מיד את העומד מולו, אך לא אמר דבר אלא הכניס את המלך פנימה וכבדו כבוד רב. "האם יודע אתה מי אני", שאל המלך, "ידי", ענה היהודי, "מיד זיהנו את מלכנו הרם".

ספר המלך למארחו את כל המוצאות אותו בבית המשפט ולבסוף אמר,

מרורות מיריבים ושוואים, ענהו האהבת ישראל, "עשו כמוני, אני אהבתי את מתנגדי כל כך, עד שלא נותרה בידים בררה אחת ואף הם מקרחים היו לאהב אותי". (מסוד טיה חסידים)

ספר החזון איש זצ"ל לרבי דוד פרנקל ז"ל, כי בתקופת ימי מלחמת העולם הראשונה הוא נמלט מאימת המלחמה לעיר מינסק, ולמחרת בבקרו של יום שני הלך להתפלל שם בבית הכנסת.

אחר חזרת הש"ץ נגש החזון איש אל הבימה כדי לטל חמש לקריאת התורה, אך הגבאי הקפדן נגש אליו מיד ונער בו, "כאן לא לוקחים לבד חמשים, רק אני מחלק אותם", ותוך כדי דבור חטף את החמש מידו והחזירו לארון.

"אמרת בלבי", ספר החזון איש, "עוד אבוא בחשבון עמו. אחרי כן בעת אמירת 'אשרי' ו'בא לציון' כשהגבאי הסתובב בין המתפללים עם קפת הצדקה, בעוד שכלם הטיילו לתוכה שני קופיקעס. הכנסתי לו אני מטבע של עשרים וחמש קופיקעס, הגבאי ראה והבחין בכך, ביום חמישי שאחריו, הוא כבר נגש אלי מעצמו והביא לי חמש". (מעשה איש עם קפא)

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני (מד יח)

כתב האור החיים הקדוש זיע"א, על דרך אמרו (משלי כו יט) 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם', נתחכם יהודה להטות לב יוסף עליו לרחמים, והקריב דעתו ורצונו אליו לאהבו ולחבבו כדי שתתקרב דעתו של יוסף אליו לקבל דבריו ופיוסו.

והכרח לעשות כן לצד שמו הטבע לא יחבבו בני יעקב עובדי עבודה זרה, 'כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים' (תהלים סה א), וממזג נפשו לשנא אשר בשר חמורים בשרם, לזה הצרך לפי שעה להפך המטבע, ולהגישו בלבבו, ולהשיבו בתואני דליביה.

אל הרה"ק רבי ישראל מויזניץ זיע"א בעל האהבת ישראל הגיע אחד ממקורביו, וספר שהוא הזדמן לבית כנסת פלוני בעיר ונחרד לשמע שם אנשים המדברים סרה על הרבי, ענה לו הרבי, "טוב שאמרת לי, יש לי עצה לפעל כנגדם".

המקוב נהלה מאד, שמא גרם עליהם לקפידא חלילה והרבי יענישם בקפידתו, אך הרבי פרש מיד את פונתו ואמר, "אני אחבב אותם בלבי כל כך, עד שלא תהיה להם בררה ואף הם יאלצו לחבב אותי".

כאשר התאונו לפני הרה"ק המנחת אלעזר ממנוקאטש זיע"א שהוא סובל

נחה דעתו של האב, ולאחר חג הפסח נפרד מבנו בלב שלם, כף חזר הדבר על עצמו מדי שנה בשנה, לקראת פסח היה בנו מגדל זקן ופאות ועם מראהו היהודי היה שב לבית אביו לעשות את הפסח, ולאחריו היה שב לברלין.

לימים נשא הבן אשה נכרית, והתנתק לגמרי מעברו, יום אחד קבל הבן מכתב מאביו, "כל שנה אתה בא לבקר אותי, הפעם אני רוצה לבקר אותך בביתך", אף הבן התחמק בתואנות שונות.

משחש האב כי משהו אינו כשורה, עלה על הרפכת הראשונה לברלין ובהפתעה גמורה הופיע בבית בנו. כשפתחה בעלת הבית הגויה את הדלת, היה בטוח כי זו המשוררת, "היכן בעל הבית", שאל, כשהופיע בנו כנגדו חשכו עיניו, והוא נפל מתעלף ארצה.

הנמשל, יעקב אבינו לא ידע משלום בנו וחשש לחייו, ועוד יותר חשש למצבו הרוחני, אמרו לו בניו, 'עוד יוסף חי', אף הוא מאן להאמין להם, גם כשהשמיעו בפניו 'את כל דברי יוסף', 'סימן מסר להם במה היה עוסק כשפרש ממנו, בפרשת עגלה ערופה', 'עדין התקשה יעקב להאמין להם, אולי כל אלו סימנים שנועדו לכסות על האמת.

כאשר ראה את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו אמר, אם יוסף מוכן שאבוא אני לראותו במקומו, אות הוא כי שלום לו ונשאר בדרךנו הרוחנית, רק אז 'ותחי רוח יעקב'. (חזון ישעיהו)

כל הנפש הבאה לייעוב מצרימה וגו' כל נפש ששים נפש (מו נו)

ברש"י, מצאתי בויקרא רבה (ד ו), עשו שש נפשות היו לו, והכתוב קורא אותו (לעיל לו ו) 'נפשות ביתו' לשון רבים, לפי שהיו עובדיו לאלהות הרבה, יעקב שבעים היו לו, והכתוב קורא אותו 'נפש', לפי שעובדים לא-ל אחד.

בז' תשרי תרע"ד, נפתח בקיבו בית אוקראינה משפטו של מנדל ביליס, ששלטונות רוסיה הצארית העלילו עליו כי רצח ילד נכרי במטרה להשתמש בדמו למטרות פלחן דתי. המשטרה החשאית הצארית בקשה לנצל משפט זה כדי לעורר בקרב המוני הגויים ברוסיה רגשות שנאה כלפי היהודים, תחת הסיסמה הנלווה, "הכה ביהודים והצל את רוסיה".

הפטיר רבי ברוך מרדכי, זה אשר רמז יוסף הצדיק לאחיו, 'ועתה אל תעצבו', 'ועתה' מרמז על תשובה (ב"ר כא ו), והיה יוסף מזכיר לאחיו כי מפל החטאים, עליהם לשוב תחלה על העצבות. (אורה זו תורה)

וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלם ויקרא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם (מה נו)

כאשר אמרו לו 'עוד יוסף חי' לא האמינם יעקב אבינו, ורק משראה את העגלות ששלח יוסף להביאו, החיו את רוחו. אפשר לפרש בדרך משל, ליהודי בפולין שבנו נמשך להשכלה, יום אחד הודיע לאביו, כי החליט לנסע לברלין, ללמד באוניברסיטה המקומית.

אביו הצטער מאד ונסה להניא את בנו מכונתו, הוא תאר בפניו את הסכנות הרוחניות שיאלץ להתמודד עמהו, ומי יודע אם יעלה הדבר בידו, אף הבן היה נחוש בדעתו וכל הפצרות האב עלו בתוהו.

כדי לשכך צערו ולהפיג את חששותיו, הבטיחו הבן כי ימשיך לשמר על התורה והמצוות ולא תפגע רוחניותו במאומה. זמן קצר לאחר שהגיע הבן לברלין כבר נכרו בו אותות המקום, אט אט זנח את דרך אבותיו, עד אשר נטמע לגמרי במקומו החדש. גלח זקנו, קצץ את פאותיו, ועטה עליו מראה שיתאים לסביבה הנכרית.

יום אחד קבל האב מכתב מבנו ובו הודיעו כי בכונתו לבקרו לפני חג הפסח, שמח האב שמחה גדולה, בסתר לבו צפה לפגש את בנו פנים אל פנים כדי לתהות על קנקנו, להוכיח במו עיניו האם נשתמרה צורתו היהודית.

לקראת שובו לבית אביו החל הבן לגדל את זקנו ופאותיו ועד שהגיע מועד הנסיעה, כבר השיב לעצמו את מראהו היהודי משכבר הימים, משראה האב את מראה בנו, שמח על כך שגם בסביבתו החדשה הוא מקפיד על מראה יהודי.

בזאת לא נחה דעתו והוא שאל את בנו האם הוא מקפיד גם על ארח חיים יהודי, 'בזדאי אבא', ענה, "אם אני מתהלך ברחובות ברלין בלבוש יהודי מגדל זקן ופאות, אפשר ללמד מכך על ארח חיי".

"דוקא בבית המשפט, שם תלויה תמונתו לעין כל כדי שידעו השופטים כי יש מלך מעליהם ואם יעתו את הדין יוכלו להתלונן נגדם, לא הכירו אותו כלל".

כן הוא גם הנמשל, כאשר התודע יוסף אל אחיו נבהלו מפניו כי יוסף טען כלפיהם ואמר, אתם טוענים כי אינכם רוצים להשאיר כאן את בנימין כי אתם חסים על אביכם, אם באמת אתם חסים עליו, מדוע לא חסרתם עליו אז, כאשר מכרתם אותי לעבד.

ועוד, הרי זיו איקונין של יוסף היה כזיו איקונין של יעקב, אם כדבריכם פן הוא וזכרונו של אביכם אינו מש לרגע מנגד עיניכם, מדוע לא הפרתם אותי, הרי אני דומה לו בכל". (בית יצחק)

כי עבדך ערב את הנער (מד לב)

שח החסיד המפלא רבי שמואל אהרן לידר זצ"ל, זכורני שבימי בחרותי הסתובבתי אצל חסידי קארלין שספרו שהיו נוהגים לבוא בחל המועד אל הרה"ק הבית ישראל זיע"א, עוד בחיי אביו הרה"ק האמרי אמת זיע"א.

ספר לי אחד מהם שהבית ישראל אמר להם, "אבי האמרי אמת אמר שבצעירותו חשב לעצמו שאם בימי הנעורים אפשר כל כך הרבה לפעל, כל שכן שבשנים מאחרות יותר אפשר יותר לפעל.

אבל עכשו הוא רואה שהכח שיש בימי הנעורים הוא גדול מאד, יותר משאר ימי חיי, וצריך לנצל היטב". זהו 'כי עבדך ערב את הנער', הינו את הכח הגדול של ימי הנעורים שאינם חוזרים. (נסעי אשל)

ועתה אל תעצבו ואל יחר בניניכם (מה ה)

ספר הרה"ק רבי ברוך מרדכי מקוידניוב זיע"א, אבי הרה"ק רבי שלמה חיים מקוידניוב זיע"א הוכיחי קשות על העצבות שלי, שאלתי, "הרי לקוי אני במדות גרועות יותר, מדוע אתה מוכיחי דוקא על העצבות".

ענה לי אבא, "על דברים אחרים בטח תחזר בתשובה, לא כן העצבות, שיתכן שלעולם לא תחזר עליה".

לקימה עכשו מהמבחר ביותר, בבחינת זה א-לי ואנוהו, שהרי עכשו יש לי חדות חיים הגדולה ביותר.

בהדור מצות מסירות נפש על קדוש השם מספר על הרה"ק **הבעל שם טוב** זיע"א שרצה לדעת מי יהיה שכנו בגן עדן, והראו לו מן השמים על יהודי מכפר פלוני, נסע לשם וראה יהודי פשוט שלא היה נראה עליו דבר גדול במיוחד, רק ראה שאוכל מאד הרבה.

שאלו הבעל שם טוב מה הסבה שהוא אוכל כל כך הרבה, והשיב לו, שהוא גר בין גויים ורשעים וגם אביו התגורר ביניהם, פעם רצו הגויים לכפות עליו שיעבר על דתו ועל מצות ה' והוא כמוכן לא שמע להם, ונתנו לו הרבה מפות עד שלא היה בכחו לסבל כל זה כי היה חלש.

לכו צוה אותי ואמר שאראה לאכל טוב כדי שאהיה בריא וחקק, ויהיה לי פח לקבל ולסבל הרבה מפות על קדוש ה'. זהו גם כן בחינת מסירות נפש אף בחיים חיותו, ולכך זכה להיות שכנו של הבעל שם טוב בגן עדן. (נשעי אשל)

ויבנה יעקב את פרעה (מו ז)

ברש"י, מברכתו של יעקב ואילך, היה פרעה בא אל הנילוס והוא עולה לקראתו ומשקה את הארץ.

ספר הרה"ק **רבי יואל טייטלבוים מסאטמר** זיע"א, כי בסוף ימי זקנו הרה"ק **הישמח משה זיע"א**, באו לפניו ראשי הקהל בקובלנא על מנהגו שאינו מתפלל עמהם בבית הכנסת בצותא חדא רק בחדר מיוחד, ועוד כמה דברים שמחייב הרב לעשות לקהלה והוא פורש מהם לגמרי, על כן רצו להעבירו מהרבנות ולמנע ממנו את שכירות הקבועה לו.

נענה הישמח משה ואמר להם, "צאו וראו, חשבו כמה שרפות פרוצו בעיר במשך השמונה עשרה שנים האחרונות, או אם ארע חלילה איוה מקרה לא טוב במשך שנים אלו".

יצאו ראשי הקהל ובדקו, ואכן מצאו שלא ארעה שרפה ולא מקרה רע במשך השמונה עשרה שנים האחרונות, "אם כן", אמר להם הישמח משה, "מגיע לי שכר כשומר העיר, כי בזכותי נמנעו ממכם הפסדים אלו". (תורת שמואל)

חז"ל בהדגשה אתם קרויים אדם ואין הגויים קרויים אדם, כי יחודו של השם 'אדם' הוא בכך שאין לו לשון רבים, בנגוד לשמות איש וגבר שיש להם לשון רבים, אנשים, גברים.

אתם קרויים אדם, משמע אתם חשים עצמכם תמיד כאיש אחד, כאשר מעמידים למשפט את מנדל ביליס, מתניצבים לצדו המוני יהודים החרדים לשלומו ודואגים לגורלו, נמצא שהשם אדם המאפיין את עם ישראל מסמל את האחדות השוררת ביניהם, מה שאין כן אצל הגויים שאפשר לקרא להם אנשים או גברים, אף אינם חשים שתפות גורל עם כל פרט, לכן ראוי לומר עליהם שאינם קרויים 'אדם'.

הרב מזא"ה עשה שמוש יעיל בהסבר מבריק זה, ובסופו של המשפט המתיש יצא ביליס זכאי בדין. אף המוני היהודים חשו באותו זמן שהיתה כן התמודדות קשה בין היהדות למשנאיה, שנגאלצו לכף ראשם בפני המח היהודי המבריק. (שבת אחים)

ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך (מו 5)

דרש הרה"ק **רבי יוסף צבי דזשינסקי** זיע"א, כל המצות צריך להדר לעשותם מן המבחר, כמו שדרשינו (שבת קלג:) על הפסוק 'זה א-לי ואנוהו' (שמות טו ב), התנאה לפניו במצות, עשה לפניו ספה נאה, לולב נאה, ציצית נאה, שופר נאה, וצריך להבין במצות מסירות נפש על קדוש השם, אף שיש להתנאות לפניו במצוה זו שיהא מן המבחר.

באמת אמרו חז"ל (סנהדרין צב: ותחומא נח י) שחנניה מישאל ועזריה בעת שהלכו לכבשן האש לבשו בגדי מלכות וזהו גם כן בחינת 'ואנוהו', אף לפי המעשה שהיה כאן בפגישת יעקב ויוסף אפטר להבין ביותר ענין זה.

הרי ודאי אצל יעקב אבינו ברגעים אלו היה חדות החיים הגדולה ביותר ששייך להיות אצל אדם, הוא פגש את בנו אחר כל כך הרבה שנים שכבר כמעט ונתאש ממנו, ועכשו זכה לראותו חי ובקדשה.

לכו אמר יעקב אבינו 'אמותה הפעם', אם היה לי מצוה ללכת במסירות נפש על קדוש שמו יתברך, הייתי יכול

מאחר ולא היו בידי התביעה הוכחות ממשיות לאשמתו של ביליס, הופנו חצי האשמה לכלל היהודים שכבכוול נזקקים הם לדמו של ילד נוצרי לצרף אפית המצות לחג הפסח. כמה כמרים ומומרים שונאי ישראל נרתמו לדלות מספרי הש"ס ומהספרות הרבנית רמזים על מצוות הדם של היהודים, ועל הגישה המתנשאת שלהם כנגד שאר אמות העולם.

בין השאר הובא על ידם מאמרו של רבי שמעון בן יוחאי במסכת יבמות (סא.) שקברי גויים אינם מטמאים באהל המוקם על גביהם שנגמר בפרשת חקת (ויקרא יט יד) 'אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים', אתם קרויים 'אדם' ואין הגויים קרויים 'אדם'.

הקהלה היהודית הגדולה ברוסיה חשה בעליל שאין כאן משפט נגד מנדל ביליס האיש, אלא היהדות כלה הושבה כאן על ספסל הנאשמים, כיון שכך פנו ראשי הקהלה לעורך הדין היהודי אוסקר גרוזנברג, שיקבל עליו לשמש סגור במשפטו של ביליס.

הלה נרתם לתפקיד הקשה במלא כשרונותיו, ובחסדי שמים עלה בידו למוטט את בגני הקלפים שהקימה התביעה במשך יותר משנתים, כאשר במאבקו המשפטי הוא נעזר בחבורת רבנים ומלמדים בראשותו של רבי יעקב מזא"ה, שכהן כרבה של מוסקבה הבירה.

על דוכן העדים הופיעו כמרים ומשמדים שהתיימרו להיות ממחים בעניני יהדות, והטיחו גלי שקוצים והאשמות שוא כנגד תורת ישראל, שוב ושוב נסר באולם בית המשפט המאמר התלמודי 'אתם קרויים אדם ואין הגויים קרויים אדם', והתבקש הסבר נאות לאותו מאמר שיתקבל על דעת השופטים הנכרים.

יום אחד קבל הרב מזא"ה מכתב דחוף שנשלח אליו על ידי **רבי מאיר שפירא מלובלין** זצ"ל שכהן אז בצעירותו כרבה של גלינה, בו נאמר בין היתר, חכמינו ז"ל הורו לנו שכל ישראל ערבים זה בזה (טבועות ט.), מכאן שגורל היהודי הבודד המובא לדיו, נוגע לכל העם היהודי החרד לשלומו ומפעיל מרב המאמצים כדי להביא לזכויו המוחלט.

לעמית זאת מעשים שבכל יום שגויים עומדים בדין, ומתענגים בכך רק הקרובים ביותר לנדונים, לכך מתכוננים

פרשת ויגש

חלום ועוד חלום

איש לא השגיח על הילד היתום והעזוב, יצחק אייזיק יהודה יחיאל, לאחר שאביו הרה"ק רבי אלכסנדר סנדר אייכנשטיין זיע"א, הלך למנוחות והסתלק לבית עולמו כשהוא משאיר לאנחות את בנו שהיה בגיל שנים עשרה שנים.

ידוע ידע רבי אלכסנדר סנדר שעתיד הוא ללכת לבית עולמו ולהותיר אחריו את בנו יחידו בודד וגלמוד, כי כך קיבל מפי קדשו של רבו הגדול הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א שענינו היו צופיות מסוף העולם ועד סופו. היה זה באחת הפעמים בה הפציר ברבו שיברך אותו בברכת הבנים. הנה הוא כבר הגיע לשנות העמידה ועדיין לא זכה להיפקד בבן זכר.

תמיד היה החוזה נמנע מלברכו, אולם פעם אחת התרצה לו החוזה ולימד אותו ייחודי שמות קדושים עליו לכוון כדי להמשיך אליו זרע של קיימא, בן זכר שיהיה בעל נשמה גדולה וגבוהה מאוד. אולם, אליה וקוץ בה, עליו לדעת שנשמתו הקדושה של הילד לא תוכל להתקיים בעולם הזה יחד עם האב במשך זמן רב, ולכן, כאשר יגדל הנער, יצטרך האב להסתלק מן העולם. הסכים רבי אלכסנדר סנדר לכך וקיבל על עצמו להיפטר מהעולם, כדי לזכות לבנו הקדוש והטהור שנולד בחמשה ועשרים יום לחודש שבט של שנת תקס"ו.

כשמלאו ליצחק אייזיק שנים עשרה שנה הרגיש אביו רבי אלכסנדר סנדר כי הנה עומדים להתקיים דבריו של החוזה מלובלין ונבואתו עתידה להתממש בקרוב: האב והבן לא יוכלו להיות יחד בעולם הזה, ולכן יהיה עליו להיפטר מזה העולם, ולפיכך החל מצווה את בנו על עתידו ועל דרכו והיה נותן לו הדרכות שונות וחשובות.

כשהאבא הודיע לבנו כי הוא עומד לנסוע לארץ הונגריה, הרגיש הבן כי אין זו נסיעה גרידא ממנה עתיד הוא לשוב. תחושתו הייתה כי הוא לא יוסיף לראות עוד את אביו והחל ממרר בבכי רב להפציר באביו שיוותר על רעיון הנסיעה. האבא שידע כי כבר נגזרה הגזירה ענה לילד במתינות ובסבלנות: בני יקירי, עלי לנסוע להונגריה לפי שכך נגזר מן השמים ואין לנו להרהר אחר גזירותיו יתברך. לימים סיפר הילד כי עם פרידתו מאביו 'היה לי טעם כפרידת נשמה מן הגוף'.

במשך שבעה ימים ויללות הוא לא חדל לבכות, כשעיניו שופכות דמעות כמים. רבי אלכסנדר סנדר נסע לעיר אוהעל, מקום משכנו של הרה"ק הישמח משה זיע"א, ושם ביום כ"א אב תקע"ח נתבקש לעולם העליון. ילד מחונן היה היתום, מוכשר במיוחד, ונפשו כמהה וחשקה לעסוק בתורה. בכל כוחו ניסה לשקוד על תלמודו אלא שהמחסור והמצוקה כמעט והכריעו אותו. מתרוצץ היה בין הערים, מחפש מנוח לכף רגלו. יושב בבתי כנסת ומנסה לאמץ את מוחו בסוגיות עמוקות כפי שהיה רגיל, אלא שהרעב הציק לו והוא לא מצא מנוח לכף רגלו. מסתפק היה במעט, אוכל לחם במלח ומים במשורה, אלא שגם אלו לא תמיד היו מצויים לו. בגדיו היו קרועים ובלויים, ואף הם לא תרמו לו למנוחת הנפש בכדי שיוכל ללמוד כרצונו ובישוב הדעת.

היה זה באחד מימי פרשת ויגש, והרה"ק רבי צבי הירש אייכנשטיין מזידיטשוב, בעל 'עטרת צבי', זיע"א, עלה על מיטתו לנום את שינת הלילה אחר יום מלא וגדוש בעבודת השם, בתורה ובתפילה. ובחלומו רואה העטרת צבי את עצמו מהלך בשמי מרומים, בישיבה של מעלה, והנה הוא נכנס אל היכלו הקדוש - מתיבתא דרקייעא של מרן הבית יוסף, רבינו יוסף קארו זיע"א, כשבאותה שעה ישבו בה חכמים רבים שומעי לקחו.

הבית העטרת צבי בכל היושבים בהיכלו של הבית יוסף, מביט בפניהם הקדושות, והוא מזהה את דמותם של כמה וכמה חכמים שאותם הכיר עוד משנות חייהם בעולם הזה. והנה עוד כמה וכמה חכמים שאותם לא הכיר. והנה לפתע מבחין העטרת צבי כי בין היושבים מצוי גם אחיו, הרה"ק רבי אלכסנדר סנדר, הלוא הוא אביו של הילד היתום.

חמשה אחים מופלגים היו מיוצאי חלציהם של רבי יצחק אייזיק וזוגתו הצדקת מרת הינדא וכולם האירו את הדור בחכמתם ובצדקתם: רבי צבי הירש מזידיטשוב, רבי משה מסאמבור, רבי ישכר בעריש, רבי אלכסנדר סנדר ורבי ליפא מסאמבור. היה זה לעת זקנותו של אביהם, ר' אייזיק, כשהוא נאנח בחשבון הנפש ואמר: הנה אנחנו הולכים ומזקינים ובידינו אין כל מאומה במה לקדם את פני האדון השם ליום פקודה כי יבוא שמעה זאת וזוגתו הצדקת, ואף היא נענתה ואמרה: 'במסלה נעלה' - כשבחכמתה רמזה היא לו את שמות חמשת בניהם הצדיקים

הרמוזים בתיבת 'במסלה': בעריש, משה, סנדר, ליפא, הירש. בנים אלו הם תפארת אבותם ובזכותם נעלה לרשת את ארץ החיים העליונה. עוד בטרם הספיק העטרת צבי לפנות לאחיו רבי אלכסנדר סנדר, והנה מרן הבית יוסף קם ממקומו בהדרת כבוד גדולה ומכריז בקול גדול: ברוך הבא רבי הרשלי זידיטשובער! ברוכים הבאים בשם השם! והוא מוסיף ומבקשו: אמור לנו דברי תורה מפרי הגיונך אשר חידשת כי כיד ה' הטובה עליך.

חרד העטרת צבי לשמע בקשה זו ואמר בדחילו ורחימו: הלוא רואה אני כי יושבים כאן גדולי החכמים אשר ידם רב להם בפלפולא דאורייתא ובתורת הנגלה, בעוד שאני כל עסקי הוא בתורת הסוד והנסתר. עם כל זאת אין אני מסרב לבקשת מרן הבית יוסף ואגיד לכם פרפרת נאה על פרשת השבוע, פרשת ויגש, בה נאמר (בראשית מז יד): **'וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ כְּנַעַן בְּשֶׁבֶר אֲשֶׁר הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת הַכֶּסֶף בְּיַתֵּהוּ פְרָעָה'.**

כי הנה אמרו במסכת פסחים (ק"ט): **אמר רב יהודה אמר שמואל: כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים, שנאמר 'וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא'.** אין לי אלא שבארץ מצרים ושבארץ כנען, בשאר ארצות מנין, תלמוד לומר 'וכל הארץ באו מצרימה' וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמהן, שנאמר 'ויניצלו את מצרים'. מאחר ויוסף הצדיק ליקט את כל הכסף והזהב שהיה בארץ מצרים, הרי שבסופו של דבר הביאו אליו גם את הצלמים והפסלים של העבודה זרה שעבדו המצריים, אלו העשויים כסף וזהב, כדי שיוסף הצדיק ייתן להם את מאכלם בשנות הרעב תמורת אלו.

מציאות זו בו פסילי אלהיהם של המצריים הובאו אל יוסף הצדיק מעוררת את השאלה המתבקשת: כיצד הותר ליוסף הצדיק לקחת מיד המצריים את אותם פסלים וצלמים, הלא הם אסורים בהנאה כדין עבודה זרה שאסורה בהנאה. התשובה לשאלה זו, נמצאת במה שאמר הכותב 'בשבר אשר הם שוברים', לשון של שבירה וכתיתה, והיינו שהמצריים הביאו את הצלמים והפסלים כשהם שבורים ורצוצים, והלכה פסוקה היא (ע"ז מג). שאם הגוי עצמו שובר את העבודה זרה הרי זה מותר בהנאה, כי בשבירה זו הוא מבטל אותה.

שמע מרן הבית יוסף את הדברים הנאותים שהגיד העטרת צבי והסכים עימו

יש לפרש את הקטע באופן מסוים השונה לחלוטין מהאופן שבו פירש זאת דודו העטרת צבי שכבר הלך לבית עולמו.

רבי יצחק אייזיק מקומרנא עמד נבוך: מצד אחד, יש בידו הוראה מרבו שלימדו תורה כי עליו לפרסם את תורתו ברבים, אך מצד שני, מרגיש הוא ששורשו וחלק תורתו הוא במקום אחר.

היה רבי יצחק אייזיק מהלך כשהוא מהרהר מאוד כדת מה לעשות. בזכרונו עלו דברי רבינו האריז"ל 'שבכל רגע ורגע משתנים מאמרי הזוהר הקדוש', מה שלמעשה מחדד את ההבדל בין שרשי הנשמות, כך שאין הוא תמיד יכול ללכת בעקבותיו ולפרש כדרכו. אין ספק שבמקומות בהם שניהם מכוונים לדבר אחד, עליו לפרש כך, אך מה יעשה במקומות אחרים.

לא ידע רבי יצחק אייזיק כיצד לנהוג, וכחלוק זמן של רב של הרהורים וחשבונות נפש פנה לשינה קצרה, והנה בחלומו הוא רואה לנגד עיניו את דודו הגדול העטרת צבי כשפניו נוהרות בנהירו עילאה והוא אומר לו בסבר פנים יפות: בני, אני נשבעתי בדיקנא שלי, שלא אצא מעולם הזה עד שאניח אותך 'כלי מחזיק ברכה', וקיימתי השבועה שלי ואתה כלי מלא וגדוש!

ניצל רבי יצחק אייזיק את ההזדמנות הנדירה והמופלאה ושאל את דודו את השאלה בה התחבט: האם יש לרבינו איזה תרעומת עלי בעניין זה שפעמים איני כותב בפירושי על הזוהר את אותה הדרך שכתב רבינו בספר עטרת צבי? נענה לו העטרת צבי ואמר: בני, אין לי עליך שום תרעומת ח"ו והרשות נתונה לך לפרש את הזוהר הקדוש בכל מקום כפי שורש נשמתך, כי גם אותם המקומות בהם אתה חלוק על דבריי ומפרש באופן אחר, עדיין כל זה בא לך מכוח אותה תורה שלמדתי לך, ודע לך שזכית ונתקבל פירושך למעלה.

עם שמיעת דברים אלו נגער רבי יצחק אייזיק מקומרנא משנתו, ובמשך כל אותו היום היה שרוי בשמחה גדולה ועצומה על אותה הסכמה מופלאה שקיבל מדודו על פירושו את ספר הזוהר כפי שורש נשמתו. היה זה חלום שהשלים את החלום: החלום הראשון של העטרת צבי בו העביר לו הבית יוסף את בקשת אחיו רבי אלכסנדר סנדר ללמד את בנו רבי יצחק אייזיק תורה, מול החלום השני בו העטרת צבי נגלה לרבי יצחק אייזיק וסיפר לו על כך שאכן זכה לקיים את הבטחתו ולעשותו לכלי מחזיק ברכה. (על פי דברי הרה"ק רבי אליעזר צבי מקומרנא זיע"א, בנו של הרה"ק רבי יצחק אייזיק, בהקדמתו הארוכה לספר 'זוהר ח' בה גולל את תולדות חייו הנאדרים בקודש של אביו הגדול).

מבקשך איפוא שתראו להשיגו עליו בעינא פקיאח וללמוד עמו את התורה הקדושה.

נדהם העטרת צבי לשמע בקשה זו של אחיו כשהיא יוצאת מפי מרן הבית יוסף, ואף הוא השיב אמריו וענה תיכף: תנוח דעתו של אחי רבי אלכסנדר סנדר, שכן מקבל אני על עצמי לדאוג לבנו וללמוד עימו תורה.

לאחר שהשיב העטרת צבי את דבריו אלו למרן הבית יוסף נגער משנתו העמוקה בבהלה גדולה ויקרא לאחיינו הילד היתום ויאמר לו: דע לך כי כך וכך ראיתי זה עתה בחזיון הלילה, ואני את הבטחתי אקיים ואדאג לך בלימוד התורה. זאת עשה: בחר לך סוגיא עמוקה שתלמדנה בעיון רב ולאחר מכן אבוא אני אחרך ואלמד עימך את הסוגיא בפלפול גדול ונורא כפי שהייתי נוהג בעצמי בימי נעוריי.

חלפו כמה ימים והעטרת צבי הגיד ליתום: נחמתי על דבריי אלו שאני בעצמי אלמד עימך, שכן אין בכוחי ללמוד עימך את תורת הנגלה בפלפול. ולכן אשכור עבורך מלמד, תלמיד חכם מופלג, והוא זה שילמד איתך את תורת הנגלה, בעוד שאני אלמדך את תורת הנסתר אותה אין מגלים אלא לצנועים.

במשך שנים רבות היה העטרת צבי מלמד את תורת הסוד לאחיינו, וגם אחרי נישואיו בהם התגורר רבי יצחק אייזיק בעיר פינטשוב, אצל חותנו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זיע"א, הורה לו דודו כי יעבור לגור יחד עימו בזידיטשוב. גם בשעה שנודע לעטרת צבי על מצבו הכלכלי הדחוק מאוד של אחיינו, הורה לראשי הקהל בזידיטשוב למנותו כראש בית דין עליהם, להורות להם את הדרך יילכו בה ואת המעשה אשר יעשו.

עם התמנותו של רבי יצחק אייזיק לראש בית דין בזידיטשוב, אירע שאחד מאנשי העיר לא מצא חן בעיניו אחד מפסקי ההלכה של הרב והוא הביא לכך שלרבי יצחק אייזיק הייתה חלישות הדעת נוראה. הדבר נודע להעטרת צבי, ובשבת הסמוכה, בשולחן הטהור שערך לביל שבת קודש, נעמד העטרת צבי מלוא קומתו והכריז בפני קהל ועדה: בני אהובי, אייזיק, נשבע אני בדיקנא קדישא שלא אצא מזה העולם עד שאעשה אותך להיות 'כלי מחזיק ברכה', ועתיד אתה לקחת את דברי תורתך ולפרסמם בשער בת רבים בכל העולם כולו.

לימים, כתב הרה"ק רבי יצחק אייזיק שנתפרסם על שם מקום איתן מושבו בעיר קומרנא, את ספרו הנודע 'זוהר ח' על ספר הזוהר, והוא הגיע לפרשת דרכים בה לא ידע כיצד עליו לכלכל את מעשיו. היה זה בשעה שעמד לכתוב קטע אחד מפירושו על הזוהר, והנה ראה והכיר כי לפי דרכו

על כך באומרו: טוב הדבר אשר דברתם וחדשתם בתורה הקדושה.

על בסיס חידוש זה המשיך הרה"ק רבי יוסף מפאפא זיע"א והגיד בספרו 'יחי יוסף' לפרש את דברי המדרש (בראשית רבה ג): 'וירא את העגלות', אותן עגלות ששלח פרעה לשאת אותו היתה עבודת כוכבים חקוקה עליהם, עמדת יהודה ושרפן, למוד הוא השבט להיות שורף עבודת כוכבים. לכאורה אין מובן מפני מה היה על יהודה לשרוף את כל העגלות ששלח פרעה, כי אמנם הייתה צורת עבודת כוכבים חקוקה עליהם, אבל הלא היה יכול יהודה לשבור את הצורות הללו ולהציל את העגלות?

אמנם לפי האמור מבואר היטב, כי כל היתר העבודה זרה של עכו"ם בהנאה הוא דווקא באופן שהגוי עצמו שובר את העבודה זרה ומבטלה, ואילו אם יהודי שובר את הצורה, אין בכך כל היתר. בשל כך אילו יהודה היה שובר את העגלות האסורות בהנאה לא היה בדבר תועלת, ולא הייתה להם תקנה אלא בשריפה.

בפירוש 'מאורי החיים' הוספנו לפרש עם רעיון זה ולפרש את דברי רבינו האור החיים הקדוש על פסוק זה: 'וילקט וגו'. אמר לשון לקיטה, פירוש, שלא נשאר מהכסף בידם ולא כלום, כי לא הניח אחריו לקט. רבינו דקדק את לשון הכתוב בו נאמר לשון 'לקיטה', בעוד שכלפי כסף מתאים יותר לתפוס לשון 'לקיחה', אלא שבא הכתוב להודיע שהיה יוסף הצדיק מלקט אפילו את פירווי הכסף שנתרו זעיר פה וזעיר שם, ולא הניח כסף במצרים אשר אותו לא לקט.

והטעם שעשה כן, יש לומר על פי דברי הרה"ק העטרת צבי הללו, שיוסף הצדיק שבר וכיתת את כל העבודה זרה שהיה במצרים, ולכן יוסף הצדיק ביקש לתקן הכל ולהסיר זוהמת העבודה זרה, ולכן ליקט יוסף הצדיק את כל כספם וזהבם וכך הביא את הכל לידי תיקונם וטהרתם.

כשסיים מרן הבית יוסף להסכים עם חידושו של העטרת צבי, הוסיף ואמר לו דבר מרטיט לב: הלא תראו שאחייכם רבי אלכסנדר סנדר יושב כאן עמנו והוא ביקש ממני לומר לך כי יש לו בן קטן בעולם העשייה, ושמו: יצחק אייזיק יהודה יחיאל, ואין מי שישגיח עליו ללמדו תורה ולהסיר ממנו את כל המפריעים ללימודו. אחיך

מלון יקרוך והדושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאֲזַר־יָתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנַפְלָא עַל הַפְרָשָׁה

לבדו - שלמות העבודה כשהיא לשם שמים

לשם שמים, שכן אמר משיח לרבי יהושע בן לוי שיבוא היום לגאול את ישראל, וביאר אליהו הנביא את דבריו שבכל יום הוא מוכן לגאול אותנו אם נשוב בתשובה, כמו שכתוב (תהלים צה ז) 'היום אם בקולו תשמעו' (סנהדרין צח). ויש לבאר תיבת 'בקולו', היינו באותו הקול שהשמיע לנו במתן תורה - 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', רמז שלא יהיה לנו יראה זרה בעמדנו לפניו, אלא תהיה עבודתנו מיוחדת אליו יתברך, וכפי מה שניזוהר לשמוע את אותו הקול כך נזכה לגאולה בקרוב, 'היום אם בקולו תשמעו'.

ידמה בעיניו כאילו הוא לבדו בעולם

וכן פירש רבי נחמן מהורודנקא ע"ה את הפסוק (שמות לד, ג) 'איש לא יעלה עמך בכל הרה', שבבוא האדם להתחזק בעבודה ולעלות בהר ה', יצייר לעצמו כאילו הוא יחידי בעולם ואין עוד איש עמו, ולא יתערב בליבו כוונה לכבוד מאף אדם בעולם, ובזה תהיה עבודתו שלמה ורצויה לה'. ועל פי זה פירש בדגל מחנה אפרים (מטות ד"ה החלצו) את הפסוק (ויקרא טז ז) 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש', שכשנכנס הכהן גדול לקודש הקדשים, וכן כל אדם בבואו לעבוד את עבודת הקודש, יסיר מליבו מחשבת כל אדם, ולא יהיה רצונו שיראו בני אדם עבודתו ולא שיכבדו אותו על זה.

יוסף הצדיק טיהר עצמו מכל מיני פניות

זהו גם הפירוש בפרשתנו בדברי יוסף הצדיק קודם שהתגלה לאחיו (בראשית מה א) 'הוציאו כל איש מעלי', שהיה מתיירא שמא תתערב בליבו מחשבת גאוה שאינו גומל רעה לאחיו על כל אשר הרעו עמו, ואדרבה הוא מקרב אותם ומסייע בידם. לפיכך הכין עצמו בהכנה רבה להיות דומה בעיניו כאילו אין עוד שום איש עמו, שתהיה מחשבתו טהורה מכל פניה בלתי עמו, וכן מעיד עליו הכתוב (שם) 'ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו', שלא היתה במחשבתו שום פניה לקבל כבוד מבני אדם.

ומרות אחרת, ולא יירא ולא יפחד משום בריה כי אם מאלקיו אשר לפניו הוא מתפלל, וכמו שכתב בנועם מגדים (כי תבוא ד"ה את ה' האמרת) בשם אביו ז"ל, כי המתפלל הוא כעומד לפני ה' ושכינה כנגדו, על כן 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני' בעודך מתפלל לפני, ואם תהיה כוונתו לשם אדם הרואהו הרי זה כקונה אדון לעצמו, וכאילו עובד ומתפלל לאותו אדם.

יחוד העבודה לשם ה' מקרב את הגאולה

וכן קירוב הגאולה תלוי כשמיחד עבודתו

וְלֹא יִכַּל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכָל הַנֹּצְבִים עָלָיו
וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא עָמַד אִישׁ אִתּוֹ
בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל אָחָיו (מה, א).

יסוד גדול הנדרש לשלימות עבודת האדם לבוראו הוא, שצריך מאוד להיזהר בעת קיום המצוות שתהיה מחשבתו מיוחדת לעבודת הבורא, ולא שתתערב בליבו כוונה אחרת זולת לעשות נחת רוח לבוראו. בזה יקיים 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג, ו), שבכל דרכי האדם תהיה כוונתו רק לידיעת ה' ולא שום פניה זרה, וכן בעומדו לפני ה' בתפילה לא תהיה לו אלהות

מִי־הָתָא דְפְלִיָאָה

מעשה אבות סימן לבנים גם באהבת השם יתברך

וַיֵּאֶסֶר יוֹסֵף מִרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפַּל עַל צַנְאָרָיו וַיִּבְכֶּה
עַל צַנְאָרָיו עוֹד (מו, כט). וברש"י אבל יעקב לא נפל על צווארי יוסף ולא נשקו - שהיה קורא את שמע.

מובא בספר גור אריה למהר"ל (מו כט) מדוע נתייחד הזמן לקריאת שמע שהיה קורא, לפי שכאשר בא יעקב וראה את יוסף בנו מלך, נתמלא לבו אהבת ויראת השם בהכרה מלאה איך מידותיו הם טובות ושלימות ומשלם שכר טוב ליראיו, והיא מידת החסידים אשר יקרה להם טוב מיד הם מתדבקים אל הקדוש ברוך הוא על הטובות והאמת שעשה עמהם, והנה זהו קריאת שמע בקבלת עול ויחוד מלכות שמים ואהבתו, ולכן היה ראוי ליעקב לקרוא קריאת שמע כאשר בא אליו יוסף וראה אותו מלך אחר הצער הגדול שהיה לו בעבורו.

הנה גם במסכת זו של אהבת השם קיים הכלל 'מעשה אבות סימן לבנים' (ראה תנחומא לך לך ט), ואנו נקראים בזה לאמץ את דרכי האבות הקדושים וללמוד את מידותיהם התרומיות. רבות ניתן ללמוד בענין זה מפגישת יעקב ויוסף, כמו שהביא השפתי צדיק (ויגש לא) ששמע מזקיניו החידושי הרי"מ ע"ה ששיבחה את דברי המהר"ל הני"ל, אמנם הרבי מקאצק זלה"ה התבטא על כך שהוא דבר קטן למעלת קדושת האבות. וליישב דברי זקיניו ז"ל כתב השפתי צדיק שנראה כוונתו שיעקב אבינו הכין דרך עבודה זו עבור כל כלל ישראל, שבכל עת שיתעורר בליבם איזה אהבה וחובה שיוכלו להטותה להשם יתברך, ולכן מובא ברש"י כוונה זו שנעשה מזה פירוש הפשוט ואז יוכל כל איש ישראל לבוא למדרגה זו, וכן היה רוב עבודת האבות הקדושים להכין דרכי עבודה לכלל ישראל, אכן האבות הקדושים עצמם אין לשער גודל דביקותם ומסירותם נפשם תמיד להשם יתברך עד שמלאכי השרת נתקנאו בהם.

יוסף הצדיק התעסק בכיבוד אב ולכן לא קרא שמע

מאד ומוכרח לטעום תיכף אכילה או שתיה, וגם שלא להניחו לבדו בבית. ובימיו האחרונים נזהרו לשמור מאד ועמדו לידו תמיד מוכנים באיזה טעימה ליתן לו תיכף ומיד אחר סיימו התפילה, אמנם בפעם האחרונה נתעכב הדבר ותיכף נפל על הארץ, ומתוך דיבורים קדושים בדביקות עצומה שנמשכה ל"ו שעות נפרד מהאי עלמא ונסתלק לעולם העליון.

אין הצדיקים נמנעים מלהתקרב לאור העליון אף בידיעה שיגיעו עד כלות הנפש

סיפורים אלו הם מקצת דמקצת משבחם של קדושי עליון צדיקי הדורות אשר כל ימי חייהם מקיימים כל מצוה ומצוה בדביקות עצומה וקירבת אלקים עד כלות נפשם ממש בבחינת 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג), וכך גילה **האור החיים הקדוש** (ריש פרשת אחרי) טפח ממדרגותיהם הקדושים והנשגבים בפירושו על מיתת נדב ואביהוא, ורבות התייגעו גדולי הדורות והמקובלים לבאר דבריו הטמירים והנעלמים בפירושו שם, ותוכן דבריו שמתו נדב ואביהוא בזה שנתקרב לפני אור עליון בחיבת הקודש, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים, ורמז הכתוב בחיבת 'וימותו' הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מלהתקרב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות, עד כלות נפשם מהם.

יוסף שמר על אביו שלא יסתלק לעולמו מרוב דביקות

בדרך זו ניתן להבין מדוע יוסף לא קרא קריאת שמע, שכן אם בצדיקי הדורות נאמר כך, על אחת כמה וכמה יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות בוודאי היה בבחינה זו, ולכן הוצרך יוסף להשגיח על אביו בשעה שהוא קרא את שמע שלא תצא נפשו מרוב דביקות, ועל כן נפל על צוארו כדי להחזיקו בעולם הזה, ויתכן להוסיף שגם זה בכלל דברי הנחלת יעקב שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו לשמור ולהשגיח עליו.

מדביקותו. פעם אחת נפלה דליקה בעיר, ומחמת הבהלה שכח המשמש ולא בא בזמן שקבע לו רבו, ולאחר זמן מועט כשנזכר על כך מיד בא ונכנס לחדרו, אולם מצאו שכבר נצרר בצרור החיים ויצאה נשמתו הקדושה באחד על ידי מיתת נשיקה.

פטירת המגיד מזלאטשוב בעת רעוא דרעוין מתוך דביקות עד כלות הנפש

ועל פטירת המגיד מזלאטשוב זלה"ה מסופר, כי לערך שנתיים קודם פטירתו הוצרכו לשמור עליו שלא תצא נשמתו מרוב דביקות בבוראו, וביוחד בשבת קודש בעת רעוא דרעוין, ואירע מעשה בכ"ה באלול שנת תקמ"א בעת רעוא דרעוין בשבת קודש פרשת נצבים-וילך, היה כל כולו אחוז שרעפים ודבוק בבורא עולם עד כלות הנפש מרוב חיבה ותשוקה לבורא ברוך הוא, ובאמצע אמירת מאמר 'תא חזי' מזהרה הקדוש (יתרו פח): הנדפס בסידורים, בשעה שאמר 'ובהאי רצון אסתלק משה נביא מהימנא קדישא מעלמא' הגיע להתפשטות הגשמיות, וכשראתה זאת בתו הצדקת הזעיקה את אחיה הצדיק ר' יצחק, אך כשהגיע אחר את המועד וכבר נסתלק לבית עולמו.

עבודת התפילה של היהודי הקדוש מפרשיסחא במסירות נפש ממש

בדומה לזה מובא בספרים הקדושים על היהודי הקדוש מפרשיסחא זלה"ה שהסתלקותו היתה באמצע עבודתו בתפילה, וכידוע דרכו שהיו כל עניני תפילותיו במסירות נפש, ובאמת בסוף הלך לעולמו מתוך מסירות נפש בתפילתו. וכך העיד על נשמתו שהיא מאותם הקדושים שמסרו נפשם על קדושת השם, וממילא מוכרח להיות פטירתו על ידי דביקות, ובכל תפילה שצמאה נפשו להשם יתברך ומתדבק בו יתברך, אז השם יתברך חונן אותו ומשיב לו נפשו שיוסיף בעבודה על ידו, ואחר התפילה נחלש

וַיֹּאסֶר יוֹסֵף מִרְפָּתוֹ וַיַּעַל לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צַוְאָרָיו וַיִּבֶךְ עַל צַוְאָרָיו עוֹד (מו כט). רש"י כתב לפרש 'עוד' מלשון רבוי, שהרבה יוסף והוסיף בבכי יותר על הרגיל, אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו הטעם שהיה קורא את שמע. ונתקשו המפרשים דממה נפשך אם לא היה אז זמן קריאת שמע מדוע קרא יעקב אבינו, ואם כן היה אז הזמן לקרוא את שמע מדוע יוסף הצדיק לא קרא. ותירץ הנחלת יעקב (הובא בשפתי חכמים) שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו, ועל כן היה פטור מקריאת שמע כדין העוסק במצוה פטור מן המצוה (סוכה כו. שו"ע או"ח סי' לח ס"ח).

הצדיקים הדבקים בקב"ה צריכים שמירה שלא תצא נפשם מגודל הדביקות

ונראה לתרץ באופן אחר, על פי הידוע ומבואר בספרים הקדושים מעלת ודרגת הצדיקים, אשר בעבודתם את השם יתברך בדביקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים זוכים להתפשטות הגשמיות, עד היותם קרובים להיבטל ממציות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, וכדי להציל את נפשם חייבים הם להתעסק בדבר גשמי או שיעמדו עליהם אנשי ביתם לשמור עליהם בשמירה יתירה ולעוררם לבל יסתלקו מן העולם הזה בשעת דביקותם.

פטירת הרמ"ע מפאנו ע"ה בשעת קריאת שמע

וכך נודע על הרה"ק הרמ"ע מפאנו ע"ה (בעל עשרה מאמרות) שהוצרך לשמירה שלא תיפרד נפשו מגופו מרוב דביקות להתפשטות הגשמיות בעת שהיה קורא קריאת שמע, ולכן בכל יום ויום קודם כניסתו לחדר המיוחד שהיה מתבודד בו ומקשר נשמתו בחי העולמים מאהבתו ודביקותו בו יתברך, היה נוהג לקבוע זמן למשמשו שיבוא ויעוררו עד שיפסיקו

אף כאשר הכל חשוך יש לנו לדעת כי בתוכו של המיצר נמצאת הישועה

לרחמים והקללה לברכה שמיסורין האלה
נעשה טובה גמורה להם.

כשמקבל בשמחה זוכה להיושע מצרתו

וכן כתב האור החיים הקדוש ע"ה, כי יש
הפרש בין בני יעקב בירידתם למצרים, יש
מהם שבאו ברצונם לקבל גזירת מלך בלב
שלם ויש מהם שהיו חוככים להתעכב
מרדת לכור הברזל, וציינם הכתוב מי ומי
ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם,
ואמר 'בניו ובני בניו איתו' פירוש אלו לא
הוצרך להביאם הוא אלא הם מעצמם באו,
'אתו' בדומה לו. ואחר כך סידר אותם שלא
באו מרצונם עד שהוצרך יעקב להורידם
בעל כרחם, שהם בנוותיו ובנות בניו שבהם
נאמר 'הביא איתו מצרימה', פירוש הוא
הביאם, לא לרצונם באו.

משכך, כל עוד והבנים היו בחיים לא
התחיל שיעבוד מצרים כמו שכתוב
(שמות א ו) 'זימת יוסף וכל אחיו וכל
הדור ההוא', ופירשו זאת במדרש (שמו"ר
א ח), ללמדך שכל זמן שהיה אחד מהם
קיים מאותן שירדו למצרים לא שיעבדו
המצרים בישראל. מבאר האור החיים
הקדוש: אולי היה להם לתשלום קבלת
גזירת מלך ברצון פקע מהם השיעבוד
כי סמא דיסורי קבולי, וזאת כיון שקיבלו
הייסורים באהבה לכן פקע מהם צער
השיעבוד. מלבד יוכבד וסרח שהגם שהיו
מירודי מצרים לא המתינו להם מן השמים
והתחיל השיעבוד בחייהן.

דבר גדול למדנו כאן, כי המקבל כל
הבא עליו בשמחה, ביודעו כי הכל מדוד
ושקול מהשמים לטובה, יזכה להתרפאות
ולהיושע מצרתו. וכבר נאמר משמו של
הרה"ק מלכוניץ ע"ה, בדברי המשנה
(ברכות מ.) 'ועל כולם אם אמר שהכל נהיה
בדברו יצא', האומר על כל הבא עליו, לא
משנה מה, אפילו אם נראה לו כדינים, עם
כל זה אומר 'שהכל נהיה בדברו', שהכל
משמיים ואם כן וודאי שזה לטובה, יצא',
כלומר ע"י זה יפטר מצרתו וייושע.

לא במיצר, וכל המיצר הוא רק מה שנראה
לי לעיניים אבל באמת הנני 'במרחב'.

כשמשיכל להבין שהכל טוב עבורו - מהפך הדין לרחמים גלויים

כך ממשיך דוד ע"ה ומודה לה' (שם
פסוק כא) 'אודך ה' כי עניתני ותהי לי
לישועה', והקשה בבאר מים חיים (ויגש
מו א), היה לו לומר 'והושעתני', מה פשר
המילים 'ותהי לי לישועה'. ועוד הקשה,
מה שייך להודות 'כי עניתני'. וביאר, כי
דוד המלך הבין כי גם העינוי עצמו הוא
טובה גמורה ולכן מודה עליו, וממשיך
מפני מה אני מודה על העינוי כי העינוי
עצמו הוא הישועה, וזהו שאומר 'ותהי לי
לישועה' העינוי עצמו היה לי לישועה.

ומבאר, כי פעמים שהקב"ה משפיע
הטובה לאדם באופן בו נראה לעיניים כי
רעה הוא, ובהמשך הזמן יתוודע שטובה
גדולה הייתה. [ואמנם נודע אשר אין דבר
שאינו בהשגחה מאת האל, וגם זה השגחה
שיבוא לו טובתו בתחילתו רעה, כי הוא
צריך למעט היסורין בתחילה, אבל באמת
טובה גמורה היא לו. על כן שנו רבותינו
(ברכות נד.) חייב אדם לברך על הרעה
מעין הטובה. ומכל שכן בבוא הטובה
לבדה והלכה הרעה ודאי מוכרח להודות
על הטובה ועל כזה אמרו חז"ל (שמו"ר כג
ג) הקדוש ברוך הוא במה שהוא מכה, בה
מרפא, כי המכה גופה רפואה היא לו].

ומוסיף עוד אמרים בסגולת המברך על
הרעה כשם שמברך על הטובה (ברכות
נד.), שבזה מהפך הדין לרחמים וזוכה
שאכן יתהפך ויראה בעיניו הטובה, וזה
לשון קדשו: ובוזה צדיקים מהפכין מידת
הדין למידת הרחמים, כי הם אומרים
בנפשם אשר מידת הדין הזה מידת
הרחמים הוא ולא דין, כי כל היסורין
- טובות וחסדי האל המה. ועל ידי זה
הקדוש ברוך הוא מהפך להם מידת הדין

אל תירא מרדה מצרימה וגו', אנכי ארד
עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה ויוסף
ישית ידו על עיניך (מו, ג-ד).

כשיעקב אבינו ע"ה נצרך לרדת למצרים
וחשש מאוד, אמר לו הקב"ה (בראשית מו
ג-ד) 'אל תירא מרדה מצרימה וגו', אנכי
ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה
ויוסף ישית ידו על עיניך', ביאר המשך
חכמה (שם), שהתשובה לחששו של יעקב
היה שאני אהיה איתך ואף שנראה לעתים
בעמקי הגלות שהאדם נשאר לבדו, דע
לך כי כפי שבמעשה יוסף התברר פתאום
שכל התהליך היה לטובה עצומה, שכן זו
היא העצה שהצילה את יעקב ובניו מגווע
ברעב, כך גם כאשר אינני נראה והמצב
נואש, עומד אני מאחרי הדברים הקשים
והכל ממני לטובה ולישועה.

וזה מה שאמר לו 'יוסף ישית ידו על
עיניך' המעשה עם יוסף הוא זה שממנו
תוכל להסיק כי טוב לעצום העיניים
מלחקור מהי הטובה ולשם מה, כי כמו
שאצל יוסף הצדיק לא היה מי שיחשוב כי
נסבב לטובה ומהי הטובה שתצמח ממנו,
כך גם מוטב שלא נחקור רק נדע כי כל זה
לטובה שבקרוב תתברר לך.

בדברי המשך חכמה נבין, שלפיכך
מכסים את העינים בקריאת שמע, ללמד
כי גם כשחשוך ולא רואים מאומה,
מאמינים אנחנו כי 'ה' אלקינו ה' אחד',
גם כשניכר החסדים שעל זה רומז שם
הוי"ה שם הרחמים (זוהר וישלח קעג:),
וגם כאשר נראה בעיני בשר כי 'אלקינו'
הרומז למידת הדין (שם קעד.), בכל מצב
'ה' אחד' הכל בהשגחה עליונה מאבינו
שבשמים הטוב ומטיב, וממילא גם בתוך
הצער והנראה כרע ח"ו גם שם נמצא
הטוב בעומק הדין.

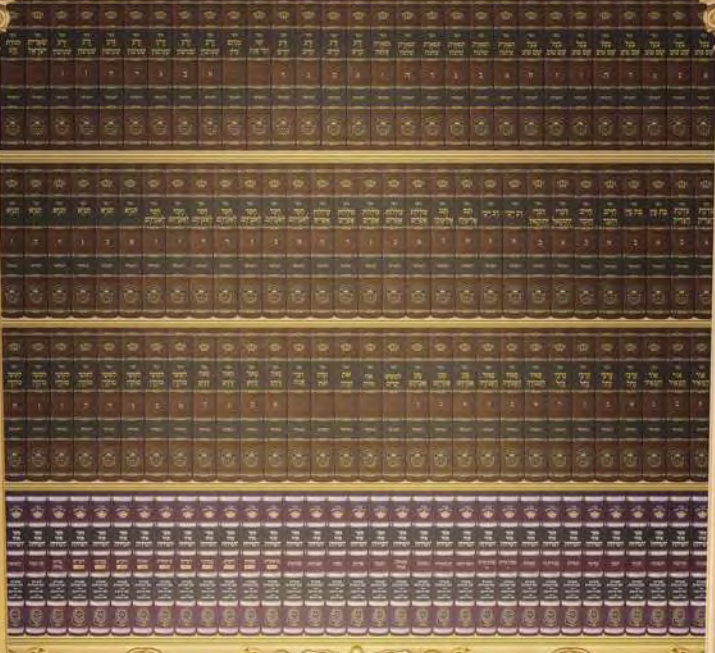
ועל השגה זו ביקש דוד מלך ישראל ע"ה
(תהלים קיח ה) 'מן המיצר קראתי יה ענני
במרחב יה', וכתב הרוקח (פירושי סידור
התפילה מן המיצר) לבאר בקשתו, קראתי
מן המיצר, ראה ה' את מיצרי וחלצני,
'ענני' ענה לי הקב"ה כי אני 'במרחב' וכלל

יצא לאור ע"י מכון אור לישורים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישורים

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אהוב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודהגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com